

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2012 сыл
Ыам ыйын
26 күнэ
Субуота № 68-69
(10661)

1935 сыл алтынны 5
күнгүр төрүттэммитэ

Нам улуунун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

Бэйэни салайыны — инники дьылдабыт

БЭЙЭ КЫАҔЫН ТОЛОРУ ТУҔАНЫАХТААХПЫТ

Үөдэй нэһилиэгэ улууспутугар биер бигэ олохтообунан биллэр. Сэбиэскэй сағана Дмитрий Аргунов, Николай Шестаков курдук чемпион үлэһиттэр республикаҕа, дойдуга тийэ биллэлэрэ. Манна республикаҕа саа-

май элбэх ахсааннаах Герой ийэлэр бааллар. Бүгүн бэйэни салайыны усулду-обуйатыгар нэһилиэк туох-хайдах олорорун, туох кыһалдалар баалларын туһунан баһылык Семен Владимирович Ядревтан кэпсиригэр көрдөстүбүт.

Корр: Бэйэни салайыны олон ороскуок-кут 5-6 эрэ бырыһыанын тус бэйэбит дохуоккутунан сабаргыт биллэр. Атын да нэһиликтэргэ биер манник балаһыаньа баар буолуохтаах. Нэһилиэк бэйэтин дохуотун хайдах суолларынан улаатыннарыан сөбүт?

— Баһылык быһыытын 4 сыл үлэлээн кэллим. Онно көрдөхпүнэ, 30-тан тахса боломуочуйа алаахпыт, үксэ үп өттүнэн бигэргэтиллибэт. Элбэх хонтуруоллуур тэрилтэ ирдэбил бөвөнү туруораллар. Кыһалданы барытын субуотунуугунан саппаккын. Рынок үйэтигэр дьону үбэ суох үлэлэһэргэ чуолкай. Сыл ахсын социальнай-экономическэй сайдыы былаанын (СЭР) онгортотолор. Онно баҕа санааларбытын суруйабыт, кумаабы ону уйар, оттон үп өттүнэн ол бары-

та хааччыллара буоллар олохтоох былаас балачча хамсатыны таһаарыан сөп этэ. Дьыалатыгар хайдах-ый? Бастаан федеральнай, оттон региональнай, салгыы улуус таһымнарыгар үп үлэриллибитин кэнэ-нэ биһэхэ «остаточнай» принцибинэн бэрт кыратиксэр. Онтубут да итинни хааччыйыыга, коммунальнай ороскуоттары толуйууга үксэ барар, ордубут бэрт дуона суох үп атын кыһалдаларга ырааһынан тийибэт. Тутуу курдук быһаарар суолталаах салааҕа туох да тийибэт. Оннооҕор специалистары (оскуола, доруобуйа харыстабыла о.д.а.) дьизэнн хааччыйы хайдах да быһаарылыбат.

Холобура, саҕа балыһаналанныбыт, оборудованиета онон-манан тийибэт да, олордор сир суоһунан специалит кэлбэт. Баҕар, 1 мөл. өйбүл

үпкэ ким эмэ ылынан кэлээрэй дьэн эрэнэбит. Биитэр бэйэ үбүнэн кыра соҕус дьизэ туттарбыт киһи балаһыаньаны быһаарыныан сөп курдук.

Аны тыа хаһаайыстыбатын ылан көрдөхкө. Уруккаттан Үөдэй нэһилиэгэ үүтү ыһыһына, атын да салааҕа биер бөдөн хаһаайыстыба быһыытын сыаналар. Манна бөдөн сүтүү суолун сөпкө тобуллахха эрэ хамсааһын тахсыаҕа. Кэтэх, бааһынай хаһаайыстыбалар үлэли сатыллар да үгүөрү үптэммэтэр, сайдар суолта тахсалара уустук.

(Бүтүүтүн 2 стр. көр)

Ааҕааччыга информация

САҢА СУДЬУЙАЛАР АНАННЫЛАР

Нам улуунун суутугар 2 саҕа судьуйа ананан кэлэн үлэлээн эрэллэр. Ол курдук, РФ Президентин 2011 с. ахсынны 29 к. 1693 №-дээх «Оройуоннар сууттарын судьуйаларын анааһын туһунан» дьизэн уурааһынан Нам

оройуонун суутун судьуйатынан Христофорова Елена Васильевна ананна. Кини үрдүк юридическэй үөрэхтээх, бу иннинэ Муома улуунугар мировой судьуйанан үлэлээбитэ. РФ Президентин 2012 с. муус устар 2

к. 364 №-дээх уурааһынан Кривошапкина Ираида Ильинична судьуйанан ананна. Кини үрдүк юридическэй үөрэхтээх. Бу иннинэ Мэнгэ-Хаҕалас улуунугар мировой судьуйанан үлэлээбитэ.

Чөл олох —
олохпут түһэ

Сыбаалка туруга олус мөлтөөбүтүн, территориятыттан тахсан суолга кутуллар буолбутун бары, чуолаан сыбаалкаҕа

икки этээстээх уопсай дьизэлэр помуйаларыгар аҕалан сүөкүүлэр.

Ыам ыйын 14 күнүгэр улуус баһылыга А.И. Ильин таһымыгар сыбаалкалары көрүү-харайыы боппуруоһугар мунньах

Хомуустаах нэһиликтэрин бытовоей тобохторун утилизациялыырга сметаны бэлэмнииригэр дьэн быһаарылына. Баһылыгы экономикаҕа, үпкэ солбууааччы Л.Д. Винокурова «Ленскэй нэһилиэк» МТ-

СЫБААЛКА ЫРААСТАНЫАХТААХ

бөхтөрүн тийээн таһааран кутааччылар билэ-көрө сылдьаллар. Сыбаалка туолан, көрүллүбөккө хараллыбакка сытарын туһунан өссө кулун тутар 28 күнүгэр «Энгиэли» хаһыакка «Сыбаалкабыт суолга таһыста» дьизэн ыстатыйа таһаарбыһыт. «Тоҕо таһыгар куталларый?» дьизэн ыйыттаахха тустаах дьон: «Иһирдэ киһиргэ суол суох уонна үксүн сүрүбүлдьээн таһыгар куталлар», — дииллэр. Сорох чааһынай дьон сыбаалкаҕа илдьибэтэрин сүрүбүлдьээн

тэрилиннэ. Мунньахха баһылык солбуйааччылар, нэһиликтэр баһылыктара, Роспотребнадзор начальнига Л.И. Ильина, айылҕа харыстабылын инспекциятын инспектора А.Г. Васильев о.д.а. кыттыны ылылар.

Мунньах түмүгүнэн улуус баһылыгын туугууга, промышленноска солбуйааччы С.С. Матвеев-ка сылын аайы бытовоей тобоҕу утилизациялыырга үбү көрөрүгэр, ыам ыйын 22 күнүгэр дьэри Нам с., Аппааны, Хамаҕатта, 1

гэ бэриллэр боломуочууа сууматын улаатыннараҕа этиини бэлэмнииригэр соруудахтанна. Нэһиликтэр баһылыктарыгар бытовоей тобоҕу утилизациялыырга республиканскай уонна федеральнай программаларга кыттарга документациялар бырайыктарын бэлэмнииллэригэр соруудахтанна. «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыгар сыбаалканы ыраастыыр үлэни сабалырыгар соруудахтанна.

В. РЫКУНОВА

Сагарбат буолуохха
сатамат!

Харыстанар аналаах
Сэлиэһиэҕэ күөх зона,
Уһайбаҕа бэриллэн
Ото-манна кэрдиллэр...

Бу хоһоон строкалар билигин буола турар балаһыаньаны уот харахха кэпсидиллэр. Өссө ааспыт 2011 сыл атырдыах ыйын 31 күнүгэр хаһыаптыт уочараттаах нүөмэригэр ааҕааччыбыт В.Н. Лукинов бу туһунан ыстатыйа суруйан турардаах. Онно кини: «Аҕыһа сылтан бэттэх Нам селотун киһи түөлбөтин иһинээҕи үгүс сылларга харыстана, көрө-чэчири турбут чэигэн тиит, хатын мастардаах, киһи эрэ өрүү үөрэ-көтө, киһи тутта сылдьар күөвүнэн суугунуу турар тыаларбыт: тубди-спансер бэтэрээ уонна арҕаа эргичи тыалара, ат сүүрдэр ипподром соһуруу өтгө, киһи таас балыһа соһурууну ойуурун истэрэ үүнэ-тэһинэ суох, туох да суут-сокуон суоһун курдук кэрдиллэн саҕа уһайбаларга бэриллэн, дьизэлэр тутуллан эрэллэр. Бу адьас сагарды, ипподром арҕаа өттүнээҕи Т. Замятин аат. уулуссатан соһурууну тыаҕа саҕа уһайба анатан, киһи үрдүгүн саҕа чөҥөктөөн тыраахтарынан солуурдуу былааннаан сытыраллара ханнык да киһини сөхтөрөр, кэлэтэр», — дьизэн бэлиэтээбитэ. Билигин манна икки дьизэ тутуллар. Онон сылыктаахха ойуур иһэ бүтүннүүтэ уһайбаҕа быһыллыбыт буолуон сөп. Ону таайтарыта да суох саҕа дьизэ туттааччыттан иһиттибит. Кини: «Мин уһайбаҕаны ылбытым ыраатта. Атыһыластабым. Тулабар өссө 4 уһайба баарын билэбин».

Бу аата ойууру өссө аукцион буолуон инниттэн уһайбаҕа быһан үлэрбиттэр эбит. Ол гынан баран, Ленскэй нэһилиэк эһиэттээх үлэһиттэрэ: «Манна уһайба бэриллэитэ тохтотуллан турар», — дьизэбиттэрэ. Мин санаабар, бу эһиэтинэн

САРСЫННЫҔА ТИРЭХПИТ ТУҔУЙ?

тохтоон, уоскуйан хаалбакка күөх зонаны харыстыыр, араҕаччылыр ис хоһоонноох хампааньалары тэрийэн куоласпытын иһитинэриэххэйинг. «Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ» дьизэн мэнэҕэ этилибэтэх тыллар. Дьингэ, нэһилиэккэ ити эрэ күөх зона хаалла. Атына кэрдиллэн баранна, уоннааһытын сыбаалкаҕа кубулуттубут. Атын сирдэргэ бүтүн кыбаарталынан күөх зона тэрийэр кэмнэригэр, биһиги төттөрүтүн кэрдэбит олуона быһыы.

Бүтүн сиргэ сыһыан: сирин үлэри, туһаны, сирин эргини боппуруостара сытытык тураллар. Олох ирдэбиллэрин

туллуохтаахтар. Аны итиннэ эбии төһө мэндиэмнээх дьизэлэр тутуллуохтаахтара эмиэ ыйыллар. Хас биридичаастак анал ирдэбилгэ олоһуран онгоһуллубут. Ленскэй нэһилиэк сирэ — 1525 га, бу уларыйбат сыһыппара. Мантан ордук хайа да диэки кэнгири кыах суох эбит. Өссө 2007 с. көрдөрүүтүнэн, сир бүшпүт дьизэн бэлиэтэммит. Олохтоох землеустроитель этэринэн, ол иһин кыралаан учаастак була-була аукцион оноро сатыллар эбит. Харыстанылыахтаах сирдэргэ сквердар, бульвардар, паркарлар киһирэллэр. Манна хомойуох иһин, паарка тулатынааҕы ойуур суох.

ТЫННААХ АЙЫЛҔАТА
СУОХ — ОЛОХ СУОХ

Сирбит, маспыт-оппут уонна көтөрбүт-сүүрүбит уһун үйэлэргэ аһынан, таһаһынан хааччыйахтаах баар-суох баайбыт. Дэлэҕэ да кинилэр бүтэн-эстэн биэрбэт саппаастар дьизэн ааттаныахтара дуо?

Ол эрэри сайдыылаах дэнэр дохсон олохпут күлүгэ баһыан, айылҕаны аһары туһаны элбээтэ. Ону бары бэркэ дьизэн көрө-билэ сылдьабыт. Ыраастааһын, чөл түһэри, тупсары ыйыынан-кэрдийэн эрэ ытыллар. Көрө сылдьан, ис санааттан туох да онгоһуллубат. Бары барыта көрүнүүккэ кубулуйда.

Онон биһэхэ экология тизгэммиттэн саҕаланара тойук быһылаах. Маһы-оту харыстыахпыт, олордохпут онугар кэрдэ, эһэ сылдьабыт, тэпсилгэн онгостобут. Элбэхтэн биер холобуру. И. Винокуров уулусса икки кытытыгар үүнэн турар мастар күрүөлэрэ-хаһаалара ылыллан, билигин манна мас өлөн баранан эрэр. Итин ханан эрэ аҕа көлүөнэ күө-дьаа буолан, биһэхэ анаан олордубут буолуохтаах. Бүтүн дойдун үрдүнэн араас экологическай акциялар ытыллаллар. Ол эрэри биһиги онно кыттарбыт ахсааннаах. Иилэ хабан

ылан, үгэскэ кубулуппаппыт. Холобура, мас олордута дьизэн ытыллыбатын кэриэтэ. Биитэр олордон баран көрөбүт-истэбит, харайабыт дуо? Суох! Ылан көрөбүт — Нам 2 №-дээх оскуола тизгэнигэр турар И.Е. Винокуров пааматынныгы, М. К. Аммосов болуоссатын тула олордуллубут эдэркээн хахыйахтары. Кинилэр бириэмэтигэр көрүллүбөккэ-истиллибөккэ кууран-хатан, бу айылаах кэбилээтигит диирдии сонгуоран тураахтыллар. Манник өссө үгүс сир ааттыахха сөп.

Онон үйэ-саас тухары нэһилиэстибэлээх хаалар туһугар уонна саргылаах сарсынныгытын санаан сирбит-уоппут харыстабылын тэрийэн, олодор түөлбөтин чөлүгүтүөххэ!

Л. УВАРОВСКАЯ

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр)

Корр: Кооперация формальнойдык буолбакка дьон бэйэтин баҕатынан тэрилиннээһин эрэ кэскиллээх, бигэ тирэхтээх буолар дэнэр. Ол өттүнэн эһиэхэ балаһыанньа хайдаһый?

— Манна эрдэттэн былааннаах үлэ ытыгылыбатаҕа дьайар дии саныбын. Билигин ортотунан 40 саастаах дьон тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлииллэр. Үлэли сүлдьэр 17 бааһынай хаһаайыстыба дьон сааһыран пенсия бардахтарына кинилэри солбуйар күчүмүзү буолуоҕа. Ыччаттар үөрэ-көтө кэлэн үлэҕэ киирсэллэригэр улахан саарбахтааһынар бааллар.

Онон бу салааҕа билигин ирдэбилгэ эппиэттир хамнас баар буолуоҕа эрэ эдэрдэр сыстыахтара. Ол инниттэн эт, үүт оҥоһуллар сыаната сөбүгэр, оттон ГСМ, т/х техника сыанатын ханнык эрэ нымаларынан намтаттахха сатанара буолуохтаах. Манна правительство нолуок рычактарынан тыа хаһаайыстыбатыгар көмө оҥордоҕуна эрэ балаһыанньа түпсүөҕү дии саныбын.

Биир үтүө саҕалааһында кыттыахпыттын наада. Куорат мэра Айсен Николаев Дьокуускай тулатыгар аграрнай пояс тэрийэн, куораты бэйэ бородуктагынан хааччыыга былааннардааһын эппитэ. Нам, Хаҥалас улуустара манна олус барыстаах балаһыанньа бааллар.

Государство протекционистской политикины ыттыаһына производство сайдар кэскиллээх. Оччотугар Үөдэйгэ, атын да нэһиликтэргэ атын көрүнгүргэ — сибинньэ иитиитэ, куурусаны көрүү о.д.а. производство тэрийэн үлэ миэстэлэрин арыыр тоҕо сатанна суоҕай?

Корр: Билигин тыа сиригэр ыччат тохтообот, кырдыаҕастар үлэттэн туораатылар да эстэр суол айаҕа аһыллыаҕа дии этэллэр, суруйаллар. Эн санааҕар, манньк прогноз төһө сирдээһий?

— Маныаха мин көрүүлэрим, баҕар, уопсай халыыпка сөп түбэспэттэрэ буолуон сөп. Холубура, пенсияҕа тахсы өтүгүр дыахтар 50-нун туолла, эр киһи 55-гэр орто пенсияҕа тахсаллар. Оттон дьон физиологической өттүнэн уратылаахтар. Мин санаабар, киһи үлэлиир кыаҕа суох, чачы сыннааланҥа наадылар дии ханнык эрэ таһымна комиссия быһаарытыт түмүгүр пенсияҕа тахсыахтаах. Оттон биһиги усулдуобуйабытыгар ити саастарга киһи тахсын сөп, бэйэтэ туораан ыччакка суол аһан биэриэхтээх, ордук бюджет эйгэтигэр.

Биир бэйэм баһылык буолан баран саастарын сиппит үлэһиттэри пенсияҕа ытыталаабытым. Ол онугар эдэрдэр кэлбиттэрэ, манна сокуон ирдэбиллэн булгуччу үөрэхтээх, аныгы компьютернай о.д.а. өрүттэри баһылыахтаах диин буоларынан кырдыаҕастар ону өйдөөн улахан мөккүөр тахсыбатаҕа.

Уопсайынан, кадр өттүгэр олус ыраахаттардаах олоробут, дыһалта дьарыктанар араас салааларыгар анал үөрэхтээх дьон наадалар. Манньк саллааттара суох сатамаккын. Хас биридди специалист миэстэтигэр эппиэттир курдук үлэлиэхтээх. Хас тэрилтэ ахсын сөптөөх салайааччы баара — бу барыта кадровой үлэ түмүгү буолар. Кинилэр бары баһылыгы кытта түмсэн, биир өйүнэн-санаанан үлэлэтэхтэринэ үтүө түмүктэр баар буолуохтара.

Бастаан быһбардаммытын кэннэ уустуктар бааллар, быһбар кэмигэр дьон өйө-санаата хайдыһарыттан. 1-2 сыл ыраахан соҕус этэ. Ол эрэн, мин бэйэм 8 оҕолоох улахан дьиэ кэргэнгэ улааппытым, аҕам сэрии ветерана этэ, ийэм сааһын тухары хогонго үлэлээбитэ. Онон үлэҕэ эриллэбитим, кэлин оскуолаҕа активист буолбутум, комсомол секретарынан үлэлээбитим, армияҕа старшина быһытынан сулууспалаабытым, үрдүк үөрэҕи кыһыл дипломунан бүтэрбитим — бу барыта баһылык быһытынан дьону кытта үлэлиирбэр олус көмөлөөх буолла.

Бастаан баһаарынай депо астаран тутта 10 киһи бастайааннай үлэлээх буолбутун дьон сөпкө сыаналаабыта дии саныбын. Салгы арочнай гарааһы үлэҕэ киллэрбиһит, онтон дохуот киирэр. Бааннькытын үлэлэттибит. Дьоҕус предпринимательствоны сайыннарар инниттэн куораттан Иван Шестаков диин урбаанныт уолу агитациялаан аҕалан дьону үлэҕэ, тус дьыаланы тэрийэргэ дьарыктаммыта.

Дьон үксэ И П быһытынан саҕалыыллар, кырдык, омос көрдөххө үлэлэ да быраап, тэрээһин өтүн кыайа тутар буолдулар. Ол эрээри бухгалтерскай өттүгэр очтуот саҕаланна да эстэн хааллар, компьютернай араас программалар отой кытай грамотатын курдук буолаллар. Ити курдук 2-3 ый маҕайданан баран ИП-тан аккаастанан кэбиһэллэр. Ол иһин Иван Шестаковтун кытта бу дьоннорбутун дьарыктаан, үөрэтэн син хамсааһын тахсан эрэр.

Дьону кытта үлэ түөлбөлөрүнэн бара-ра быдан дьайыылаах, маңы социальной салааҕа специалист сүрүннүүр. Оттон саамай кэскиллээх салаанан оскуоланы кытта ыкса үлэ буолара чуолкай. Директор А.И. Барашков улууска, республикаҕа биллэр, биир саамай уопуттаах салайааччы, мин киниэхэ үөрөммитим. Кини аныгы нымалары өйүүр, спорду өрө тутар, араас семинардары мэлдьи ыттар. Бу коллектив үлэтэ атыттарга үтүө холобур буолар.

Общественной бэрээдэк кэлин сылларга тутуһуллар. Кыаммат-түгөммэт ыаллар бааллар да арыгыга умса түһөөччи аҕыйах. Баһаарынай депо уолаттарын түмэн ДНД тэрийбиһит. Манна баппат, дохсун уолаттары сыһыарабыт. Бастаан кэлэрбэр оннооҕор хоту, соҕуруу диин арахан охсуһар буолаллар. Онон кыра сыһына-халты туттууттан бэл хаайыыга ыттар түгүннэртэн киһи көмөт, төттөрү майгыта-сигилитэ алдынар, «хаайыылаах» диин дьаралыктанар, эдэр киһи олоҕо алдыаннаҕа ити. Участковайбыт 1 Хомуस्ताахтан кэлэ-бара сылдьар, онон үксүгэр бэйэбит испитигэр быһаарсабыт. Онон ДНД саамай көмөлөөх тэрилтэ буолар.

Холубунай дьыалалар 12-тэн саҕалаан 4-кэ диири түстэ. Былырын наркоти-

кэлэн харан уу халыйан, тэнийэн алдыра-хайы оҥорор.

Даамбаны оҥорор олус ороскуоттаах, толору ситэн бырайыагынан 600-800 мөл. солк. тийэй ороскуот буолар эбит. Ону ким да биэрбэтэ чаччы. Ол иһин МЧС генерала 50 мөл. солк. земснаряд ыларгыт ордук диин этэр. Оччотугар агардас Үөдэйгэ эрэ буолбакка Лена сүннүүгэр баар бөһүөлөктөр бары даҕаны халаан уугуттан араҥаччыланна этилэр. Манна үлэ барыан наада.

Салгы эттэххэ, үһүс улахан кыһалдыгытын иһэр уунан хааччылыы буолар. Бу кэлин бириэмэҕэ сытыгытык турар, уубут анална мөлгөх, Дьокуускай өрүскэ кушпун кирэ-бөҕө, араас отходтара ууга суураллан биһиэхэ тийэн кэлэр, Нам улуунугар бастакынан.

Биллэрин курдук, биһиэхэ 2 скважина үүттэнэн ыраас ууну ыларга кыах баар. Биирин А.А. Кузьмин үлэлэтэ сылдьыбыта, «Нам-аква» диин утахтары оҥороллоро, кэлин тохтообуттара. Лицензиялара 2012 сылынан бүтэр, онооха нэһиликтиттэн төрүттээх Зоя Иннокентьевна Ядреева лицензия ылан үлэтин сөргүтүөхтээх. Иккис резервнай скважинаны ити курдук үлэлэттэххэ улууһу бүтүүнүн (ордук

бэйэтэ кыттар сокуонунан көңүллөммэт. Олорон хаалбытыт буоллар Украинаттан төрүттээх биир киһи сирбитин-уоппутун бачаачайдыктаах этэ.

Корр: Мантан сийтэрэн, нуруоттар икки ардыларыгар эйэни тутар, сомоҕолоһор сыл биллэриллэн турарынан соҕурууттан дьон көһөн кэлэн олох-суйалларын туох дьон сыаналаан этэй?

— Тимир суол кэлиитинэн сибээстээн соҕурууттан-арҕааттан дьон быстах, биһтэр көһөн кэлиитэ элбиэрэ чуолкай. Манна эрдэттэн сокуон өттүнэн бу кэлэр дьон олоҕун, үлэтин-хамнаһын уопсай туһаҕа сүрүннүүр быһаарылылар наадалар. Холубура, биһиэхэ, атын да нэһиликтэргэ туһанылыбат сир-уот элбэх. Онон кэли дьону олохсунан, үлэлэрин-хамнастарын тэрийэн дыһаннаһытына туһалаах буолара саарбахтаммат. Кинилэр арендаҕа 5-10 сылга ылан мини-завод дуу, атын салааны аһан үлэлэтэр бэрээдэктэрин олохтоохха наада. Бэйэбит дьоммут да үлэлииргэ үөрэниэхтэрэ.

Манна миграционной сулууспа, быраабы харыстыыр органнар үчүгэйдик үлэлэтэхтэринэ чаччы олохторун оҥосто кэлбит дьонно усулдуобуйаны тэрийиэххэ сөп. Оттон криминальной, биһтэр бэйдиэ сылдьар майгылаах өттүн сокуон өттүнэн үйэй-хаайа тутуохтаахтар, төттөрү ыттарга тийэй. Демография өттүн эмиэ федераллар, былаас атын өрүттэрэ эмиэ көрүөхтээхтэр, ити кинилэр хамнастаах үлэлэрэ.

Корр: Эн санааҕар, дьон өйө-санаата бэйэни салайынарга ситэн-хотон эрэр дуу, биһтэр ханнык моһоллор харгыстылыларый?

— Бэйэ икки ардыгар эттэххэ, дьон өйө-санаата төрдүтэн уларыыа ыраах. Билигин да иждивенческой сыһыан, үөһэттэн бэлэми кэтээн олоруу суох олобатах. Мунньахтарга, күннээби олоххо да куолулааһын элбэх. «Эн баһылыккын, оҥоруохтаахкын, туох иһин талылыбыккыны?» — диин сирийгэр этээччилэр да бааллар. Онон оскуола оҕотуттан саҕалаан, оҕону сиргэ-буорга сыһыаран, дойдутугар хаалан, биһтэр төннөн кэлэн саналы өйүнэн-санаанан, атын киһи илиитин кэтэспэккэ, дьорбооттук бэйэ дьыалатын тэринэр буоллабына, сыһыа олохтук көңүөҕү дии саныбын.

Бүтүн ойон тураат, эмискэ уларыта тутан олоҕу көнөрөр, тупсарар сүрдээх ырахан суол. Сорох дьон бүгүн байылы-аттык, тогтук олоҕор инниттэн, массыына, мааны сон, саҕа телевизор, компьютер о.д.а. ыла охсоору араас кредиттэргэ иэс хабалатыгар киирэллэр. Улахан, кыра мунньахтарга этэ сатыбын: «Бэйэ кыаһынан олоҕун, иэскэ-күүскэ баайыллыма», ол сороҕо сиэннэргитигэр эргиллиэҕэ, — диин. Оҕо ытаата да 20-лии тыһ. солк. сотовай телефону иэс ылан биэрэр диин ханнык да айахха баппат дьыала.

Мантан көстөрүөн дьыэ кэргэнгэ оҕо үлэни, үлэ түмүгүн таба сыаналааһыныгар иити онугар эмсэхтээһин, бэлэмгэ үөрэтии, «мин оҕом атыттартан хаалсыбатын» диин бэрт былдыһы курдук түктэри түгүннэр бааллар.

Кыһалдаттан бэйэбит испитигэр А.Б. Бережнева салайар кредитнэй кооператив тэрийбиһит, кыра суумаҕа тын уһатарга кредит ыалларыгар усулдуобуйа баар. Оттон нэһиликтэннэртэн кредит нөҕүө үптэрин пылесос курдук оботтор бааннары (бары да сокуон быһытынан регистрацияламыт буолуохтаахтар) ылын да боппоккун, ол иһин нэһиликтэннэргэ өйдөтөр-быһаарар үлэ ытыллара эрэйиллэр, телевизорга, хаһыаттарга рекламаны көрдүлэр да ойдон туран кредит экирэтэ сүрдүттэрин курдук. «Биир чаас иһинэн биир эрэ докумуонунан 100 тыһ. солк.» дииннэ сорохтор босхо ылар курдук сыһыаннаһаллар, кэлин хас эмэ бүк төннөрөлөрүн тутта толкуйдаабаттар.

Маннькка тийибэт, хабаала иһингэр умсубат инниттэн тыа сирин олохтооҕо дьон тэҥинэн олоҕун тэринэригэр сөптөөх дохуоттаах буолуохтаах, бэйэтин кыаһынан олоҕо үөрэниэхтээх, онооха бэйэни салайыныы дьиннэх ис хоһоонноно, госуодарство өттүттэн сөптөөх өйөбүл баара эрэйиллэр.

Кэпсэттэ В. КАСЬЯНОВ

БЭЙЭ КЫАҒЫН ТОЛОРУ ТУҢАНЫАХТААХПЫТ

гы кытта сибээстээх буруйу оҥоруулар таннары тартылар, биһиги территория-бытыгар тутуллубут көлөппүнэ хомуйааччылар 3 холубунай дьыаланы «бэлэхтээтилер», бу куорат дьон буолаллар эрээри.

Корр: Үөдэй уруккаттан саамай элбэх Герой ийэлэрдээх нэһиликтинэн биллэр. Бу үтүө үгэс салҕанар дикхитин сөп дуо?

— Билигин 15 Герой ийэлээхпит. Аныгы олох сиринэн уончалыы оҕолоох дьыэ кэргэн аҕыйаата. Ол да буоллар, материнскай капитал киирбитинэн сибээстэнн кэники 3-4 сылга оҕо төрөөһүнэ эбиллэн, сылга 22 оҕо тийэй төрүүллэр. Бу нэһиликтэ инники кэскилин түстүүр, быйыл, холубура, оҕо саадыгар 22 оҕо киирдэһинэ 7 сылынан 1 кылааска оччо оҕо баар буоларын билгэлииргэ төрүөт буолар.

Мантан сийтэрэн саамай улахан кыһалдыгытын саҕа оскуола тутуута буолан тахсар. Оскуола баар буоллабына — бөһүөлөк баар, сайдыы баар. Ол эрээри уонунан сылларга бу кыһалдыгыт оннуттан хамсаабат. Бырайыага баар, сэбискэй саҕана саҕаламмыт кулууп онугар хаттаан бырайыактанан түһүөхтээх, «Якута-проект» бу бырайыагы 4 мөл. солк. оҥорон биэрбитэ. Оччолорго 100 мөл. солк. оскуола дьыэтэ билигин икки бүк ыраата, 2016 с. былааныгар киллэрилиннэ диин билэн олоробут. Тийэх тылы Президент этэринэн буолара чаччы, биһиги өттүбүтүттэн туох кыялларын оҥоруохпут.

Корр: Үөдэй халаан уута тумнубат буолбута ыраатта. Бөһүөлөги көһөрөр соччо кыаллыбата буолдо, дьон да бар-бар санаата суоҕа биллэр. Маны хайдах баһааран халаантан эмсэҕэлээбэт суолу тобулаһытыт?

— Халаан уута, кырдык, элбэх эрэйи үөскэтэр, куһаҥан үчүгэйэ суох буолбатын курдук дьон харчыланарыгар төрүөт буолар. Ононооҕор ким да билбэт дьон аймактарын нөҕүө пропискаланан ууттан дохуот киллэрэллэр. Ону хайдах да бопсубаккын.

Билигин саҕа бэрээдэк олохтонон «Стерх», «Росгосстрах» нөҕүө дьыэлэри, тутуулары страховкалааһын үлэтэ бара турар, тэрилтэлэр эмиэ.

Сотурутааһыта Москваттан МЧС генерала кэлэн билсэн барбыта, оно даамбалары тутууну туруорустубут. Дьыгар, Өлүөнэни диригэтэр үлэ барыахтаах, земснарядтар үлэлэхтээхтэр. Билигин Суоттуга тийэй кумах тахсан муус онно

чуолаан оҕо тэрилтэлэрин, балыһалары о.д.а.) ыраас уунан хааччыларга кыах баар буолуоҕа.

Халаан кэмигэр 2-3-түү нэдиэлэ иһэр уунан быстаран кыһалдыгыт эппитинэн-хааммытынан билбит дьоммут. Куораттан бутыллаах уунан эрэй бөвөнөн хааччы-арбыт. Бэйэбит скважинабытынан ыраас уунан хааччылыыны тийэһэр тиэрдэргэ 15 мөл. солк. наада диин ааһыларбытын правительствоҕа тиэрдибиппит.

Мантан ураты проблемаларга тохтоотоххо, ойуур баһаардарыгар элбэх бириэмэ, киһи, ороскуот барар. Манна дьыибэ балаһыанньа баар, ойуур, биллэрин курдук, федеральной бас билигэ киирэр. Туһаныы чааһыгар биһигиттэн ыйыппакка, сэрэппэккэ маһы кэрдаллэр ахан, манна ИП-лар 20-30 лесовоһунан маһы тийэллэр. Оттон баһаар буолла да биһиги үрдүбүтүгэр түһэллэр, дьону таһаарыт, умулларын диин. Ойууру кэрдийтэн көппизикэ да дохуот тиксибэтин үрдүнэн. Бу дьыҥкэриэн наада, кимиэхэ эрэ дохуота, биһиэхэ хара үлэтэ эрэ диин буолуу суохтаах.

Аны булт өттүн ылан көрүөххэ: бултуур сирдэри сыһыарыы федеральной сокуонунан барар диин бэрээдэк олохтоммута, биһигини кытыы нэһиликтит диин «общедоступного пользования» категорияҕа аныытыттарын сөбүлэспэккэ конкурска кыттыбыһыт. Онтубут табыллан 25 сыл лицензиянан бэйэбит территориябытын ылыбыт. Онон булчуттар биһиэхэ кэлэн сирин ыйан туран сайабылыанна суруйаллар, 400 солк. путевка суруйан биэрэбит. Маны барытын А.И. Эверстов ИП-та сүрүннүүр, биһиги көрдөһүүбүтүнэн конкурска кыттыбыта, оттон дыһалта

АҒЫАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Хатын Арыы нэһилигэр 28 оҕо күн сирин көрдө. 6 саҕа ыал тэрилиннэ. «Эт-Ас» ХЭТ-бэ уопсайа 60 ньиэрэй төрөөтө. Хатын Арыы нэһилигэр уопсайа 424 ньиэрэй төрөөбүт. 236 кулунчук баар буолбут. Сайынны кэмнэ икки дьиэ кэргэн биригээдэлэрэ үлэлиэхтэрэ. Аппааныга «Пионер» (сал. Носкова К.П.), Граф Бизэргэр «НЛО» (сал. Федоров Д.Е.). Улуустааһы модельердар «Шик и блеск» диин куонкурустарыгар инфекциянай балыһа санитарката, Хатын Арыы нэһилигин дьахталларын сэбиэтин председателэ, Аппааны олохтооҕо Колесова Александр Аркадьевна Гран-при хаһаайката буолла. Муус устар 30 күнүгэр И.Е. Винокуров аатынан Хатын Арыы орто оскуолатыгар «Оскуола күнэ» ыгытылыһына. Уопсайа 93 туйгун, үчүгэй үөрэнээчи баар эбит. Намнааһы дьарыктаах буолуу киинин нөҕүө муус устарга 5 киһини олохтоох дьыалта общественной үлээн үлэлэттэ.

Н.Д. СИВЦЕВА, Аппааны

**Спорт — дьулуур,
спорт — тулуур**

Соторутааҕыта 1 Хомустаах нэһилиэгэр эти-сиини чэбдигирдэр спортивнай саал аһыллыбыта 30 сылыгар аналлаах икки үтүө тэрээһин сэрэхтик, олус көхтөөхтүк буолан аастылар.

Күн бастакы агарыгар спортивнай саалга Үөдэй уонна 1 Хомустаах нэһилиэгэрин хамаандалара волейболга күрэхтэстилэр. Күрэхтэһии олус интэриэһинэйдик, эрийсимиэлээхтик барда. Оонньуу дьэилээхтэр кыайыларынан түмүктэннэ. Онон көһөрүллэ сылдьар кубок үбүлүүйдээх нэһилиэккэ хаалан спорду сэнээрээчилэри, волейболу таптааччылары үөртэ-көтүттэ. Бу тэрээһин аһыллытыгар күөн көрсүһөн күрөс былдьаһар спортсменнары уонна күрэхтэһиини көрө, хамаандаларыгар көх-нэм, күүс-көмө буола кэлбит дьону «Хомустаах 1 нэһилиэгэ» МТ баһылыгын солбуйааччы Василий Гаврильевич Жирков уонна Саха ВА бочуоттаах маастара, бу күрэхтэһии кылаабынай судьуйата Анатолий Михайлович Софронов эбэрдэлээтилэр.

Спортсменнары уонна бу бэлиэ түгэн кыттыгылаахтарын А.Н. Окоёмов салайар «Мичээр» оҕо үнкүү народнай образцовай ансамбыла бэртээхэй үнкүүнэн эбэрдэлээтэ.

Түгэнинэн туһанан, ааспыт кэмтэн кылгастык билиһиннэрэр буоллаха: 1 Хомустаах нэһилиэгэр, урукку «Нам» совхоз киин уһайбатыгар, совхоз салалтатын быһаччы көбүлээһиннэринэн, спорду биһириир үлэһит ычат көхтөөх кыттыгытынан, турунуутунан 1982 с. кулун тутар 26 күнүгэр киэн-куон спорт дьэиэтэ тутулан үлэтин саҕалаабыта. Манна бастакы директорунан (1984-89 сс.) Анатолий Иванович Барашков үлээлээбит. Кини кэнииттэн, 1981-91 сс., Афанасий Михайлович Петров директордаабыта. 1991 сылтан бу сылга диэри Анатолий Михайлович Софронов бу дьэиэни көрөн-истэн, иилээн-

**Удуус депутаттарын
сессиятыгар**

Удууспут депутаттара үһүс уочарата суох сессияларыгар мустан «Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатын 2012-2016 сс. сайыннары» дьэиэт тус сыллаах муниципальнай программаны, «Нам улууһа» МТ

ХАМСАППАТ ПРОГРАММА БИГЭРГЭННЭ

2011 с. бюджеттын толоруу, «Нам улууһа» МТ общественнай сөбүтүнүн балаһыанньатын тустарынан» уонна да атын боппуростары бэбискэвэ киллэрэн дьүүллэстилэр.

Улуустыатын хаһаайыстыбатын сайыннары тыһуан боппуруска иһитиннэриини «Нам улууһун ТХУ» МКУ начальнига И.И. Федоров онордо. Кини кэпсээниттэн иһиттэххэ, уонна бу программа сыһыппараларын ааспыт кэккэ сыллар көрдөрүүлэрин кытта тэҥнээн, сыһыан көрдөххө чугастаагы бизс сыһынан тыабыт хаһаайыстыбатын сүрүн салааларыгар сайдыы өттүгэр улахан хамсааһын тахсыа суох, эбиллибит да отой дуона суох буолсук дуу диэн санааҕа кэлбит.

Итинэн түмүгү оноруу оруннааҕа ааспыт кэккэ сыллар сыһыппараларын уонна былааннары, ситиһиэхтээх сыһыппараларын тэҥнээн, сыһыаран көрдөххө да балаһыанньабыт кайда буолан тахсара бэрт чуолкайдик көстөн кэлэр.

Холобур, ынах сүөһү уопсай ахсаана уруккута, билингитэ уонна сана программа биэтэ 2616 сылыгар маннык: 1985 с. — 24230 төбө, 2000 с. — 14844, 2011 с. — 13114 буоллаҕына, 2016 с. 13130 төбөү тиздиллэрэ былааннана. Онон аны бизс сыһынан түһүүлээх 2000 сыллааҕар 1714 төбөнөн аҕыйах,

саҕалаан таһаарылаахтык үлээһэн-хамсаан кэлбитэ. Бу спорт дьэиэтэ арыллыаҕыттан дьону-сэргэни түмэр, спорду, физкультураны сэнээрдэр эһин-эгэлгэ күрэхтэһиилэр тиһиктэрэ быстыбакка ытытыллыбыттарын билэбит, истэбит. Манна сылааһы ытытыллар нэһилиэк, совхоз эгэлгэ күрэхтэһиилэрин таһынан, көнүл тустууга, боксаҕа, кик-боксинга, волейболга, дубакка республика,

ДЬОНУН ҮЙЭТИТЭ

оройуон, удуус таһымнаах, араас хабааннаах элбэх күрэхтэһиилэр буолуоталаабыттар.

Үбүлүүйү бэлиэтээһин үөрүүлээх күнэ нэһилиэк ветераннарын саҕа балаҕаннарыгар тэриллибит «Нэһилиэкпит спордун исторياتын туһунан» дьэиэт Анатолий Софронов — Онтуон бэлэмнээн, хомуйан таһаартарбыт кинигэтин сүрэхтэһиигинэн түмүктэннэ. Бу тэрээһингэ кинигэҕэ кирибит, билигин биһиги ортобугулар суох спортсменнар төрөппүттэрэ, аймахтара, ыһырылаах ыалдьыттар кыттыгыны ыллылар.

Күүтүүлээх дьоро киһэни СР культуратын туйгуна, норуот алгысчыта, ылбаһай-хомоҕой тыллаах-өстөөх үтүө киһибит, биер дойдулаахпыт Филипп Алексеевич Соловьев уонна «Алгыс» культура-сыннаалан дьэитин үлэһиттэрэ олус сэрэхтик иилээн-саҕалаан ытытылар. Нэһилиэк баһылыга Александр Павлович Атласов кинигэ авторун эбэрдэлээбитин кэннэ олохтоох библиотека сэбиэдиһэ Надежда Дмитриевна Жиркова киэн ырытыыны онордо. Ол кинигэтин кинигэ авторун, СР физкультура уонна спордун туйгунун, республикатааҕы «Урожай» тэрилтэтин бочуоттаах үлэһитин, Саха ВА бочуоттаах маастарын, РФ Журналистарын союһун чилиэнин, «Энсиэли», «Саха сирэ», «Дьулурҕан» хаһыаттар общественнай корреспондентарын Анатолий Михайлович Софроновы истинник эбэрдэлээтилэр: «Модун» саха национальнай көрүнгүн киинин

2011 с. көрдөрүүтүттэн 16 эрэ төбөнөн ордук сүөһүлэниэхпит. Ол иһиттэн ыанар ынах ахсаана (туһааннаабын) 7969, 5553, 4653 төбө буоллаҕына, 2016 с. тийээн 4850 ынагы ыахпыт. Онон ыһырыыны көрдөрүүбүт аны бизс сыһынан баара-суоҕа 197 төбөнөн эрэ эбиллээҕэ.

Аны сылгыны ылан көрдөххө: 1985 с. 11750 төбө, 2000 с. —

6150, 2011 с. — 10653 төбө эбит буоллаҕына, 2016 с. 11647 төбөү тиздири былааннанар. Кырдык, кэнники сылларга сылгы ахсаанын элбэтигэр улахан хамсааһын таҕыста. Ол түмүгэр, 1985 с. көрдөрүүгэ бэрт кыранан (103) тийэбит. Аны бизс сыһынан ситиһилибит кирибин 994 төбөнөн нөҕүө түһэргэ соруктанбыт.

Сибиинньэ ахсаана 2000 с. 2772, 2011 с. 624 төбө эбит буоллаҕына, 2016 с. 460 төбөү эрэ тиздиллээхтээх. Көтөр 2000 с. 19499, 2011 с. 2117 төбөү тийэҕэ сылдыбыт буоллаҕына, улахан өрө тахсыа буолара көрүллүбэт. Онон 2016 с. 2880 эрэ куурусаны тутан хаалыахпыт.

Аны ынах сүөһү этин, үгү онорон таһаарыны тэҥнээн көрүөҕүн. Эти оноруу (тыһынаах ыйааһынынан): 1985 с. — 2755 т, 2000 с. — 805 т, 2011 с. — 1954 т. тиздиллэбит. Бу көрдөрүү 2012 с. 1076 т, 2016 с. 1271 т толорулуохтаах. Эбэтэр аны бизс сыһынан 195 т эти ордук оноруохпун.

Онтон үгү ыаһын (валовой) 1985 с. — 14519 т, 2000 с. — 8836 т, 2011 с. — 8846 т тиздиллэбит буоллаҕына, 2012 с. 9300 т, 2016 с. 9331 т ырга сыал-сорук туруорулунна. Биер ынахтан (улуус үрдүнэн) ортотунан 2000 с. 1591 кг, 2011 с. 1901 кг ыһыры ситиспит буоллаҕына, 2012 с. 1932 кг, 2016 с. 1924 кг дылы тиздиэхтэ-

директора Иннокентий Юрьевич Григорьев; «Саха спорт» сурунаал шеф-редактора Владислав Петрович Коротов; СР спордун маастара, Баһылай Манчаары аатынан спорт национальнай көрүнгүнэ республикатааҕы киинин тренерэ Николай Элэевич Константинов; «Саха сирэ» хаһыат «Дьулурҕан» дьэиэт анал сыһыарытын редактора Петр Семенович Павлов; Баһылай Манчаары аатынан респуб-

ликаатаагы киин сүрүннүүр специалиһа, Бүтүн Россиятаагы (волейболга) категориялаах судья Семен Егорович Афанасьев; Сахалартан дубакка бастакы гроссмейстер, республикатаагы үрдүк маастарыстыба оскуолатын сүрүннүүр тренерэ Александр Гаврильевич Азаров; «Энсиэли» хаһыат редакторун солбуйааччыта Вера Николаевна Рыкунова.

Киин куоралпытыттан кэлбит ыалдьыттар Анатолий Михайловичка СР спортка уонна физкультурага министерствота биэрбит үрдүкү наҕараадатын «СР спордун бочуоттаах ветерана» дьэиэт знагы, махтал суругу туттардылар.

Кинигэ сүрэхтэһиигэр аналлаах үөрүүлээх түһүмэх кэнниттэн үтүө ааттара үйэтигиллибит спортсменнар: Элэй Константинов, Петр Охлопков, Михаил Дьячковская, Семен Новгородов, Николай Степанов, Николай Азаров, Андрей Винокуров, Петр Суздалов, Владимир Софронов, Афанасий Петров, Василий II Шестаков, Матрена Попова, Иван Новгородов у.д.а. уруу-хаан дьонноро, доботоро-атастара ахтылары онортоотулар уонна күндү дьоннорун сырдык мессүөннэрин, дьонун ааттарын ааттаабыт, үйэтиппит үтүөкөн киһиэхэ — Анатолий Михайловичка үөрүүлэрин, дириг махталларын биллэрдилэр уонна киэн хабааннаах үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри, тус бэйэтигэр, дьэиэ көргэнигэр дьолу-соргуну баҕардылар.

эхпит. Онон 2011 сыллааҕар аны бизс сыһынан 23 кг үүт эрэ ордук ыанылына.

Бурдугу ыһыага, хортуоппуй уонна оҕуруот аһын үүнээйилэрин олордуга туруоруон сыалыт-соруктарбыт эмиэ сэмэйдэр. Ол курдук, бурдугу 2000 с. 1324 т, 2011 с. 494 т хомуйбут буоллаҕытына, 2012 с. 650 т, 2016 с. 750 т хомуйуох-

таахпыт. Эбэтэр 1 гектардаах бааһынаттан 5 ц сизмэни хомуйарды суоттанна.

Хортуоппуй 2011 с. 1 гектартан 68 цн хостоммут. Кэлэр сылларга бу көрдөрүүнү лаппа тупсарарга сорук турар. Ол эбэтэр көрдөрүүбүт 2012 с. 1 гааттан 95 ц, 2016 с. 97 ц тиздиллээхтээх. Оҕуруот аһын хомуйуу 1 гектартан 2011 с. 126,6 ц тэҥнэспит буоллаҕына, 2012 с. 186 ц, 2016 с. 197 ц тиздиллээхтээх. Онон 2011 с. хортуоппуй улуус үрдүнэн 3704 т, оҕуруот аһа (аһаҕас сиргэн) 1737 т хомуллубут буоллаҕына, 2016 с. 4885 т хортуоппуй, 3451 т оҕуруот аһа хомуллуохтаах.

Программаны дьүүллэһиигэ кыттыбыт депутаттар программа көтүмэхтик, үчүгэй ырытыыта суох, тыа хаһаайыстыбатын сайдыыга тиэрдибэт гына оноруллубутун бэлиэтээтилэр. Сессияга кыттыбыт 23 депутаттан программаны ылынарга дьэиэт 10 депутат куоластаата, 7 депутат утарда, 2 депутат тутунна, 4 депутат ким да дьэиэ буолбатылар. Ол да буоллар, программа редакцияны көнөрүүлэрдээх ыһылыгытынан аабылына.

Онтон «Нам улууһа» МТ 2011 с. бюджеттын толоруу туһунан отчоту истэн баран депутаттар отчотка туох да эбиитэ-сабыыта суох бигэргэтэргэ дьэиэт биер киһи курдук куоластаатылар.

И. ИВАНОВ

Профсоюзтар олохторуттан

Хатын Арыы оскуола улууска биер улахан оскуола буолар. Манна 80 киһи: учууталлар, техуэлэһиттэр үлэлиллэр. Коллектив профсоюз үлэтигэр көхтөөхтүк кыттар. Оскуола иитэр-үөрэтэр профсоюз күүс-көмө буолар. Улууска буолар профсоюз линиятын ытытыл-

КӨХТӨӨХТҮК ҮЛЭЛИИБИТ

лар спортивнай күрэхтэһиилэргэ, уус-уран самодеятельность концертыгар кыттан быйыл эмиэ бириистээх миэстэлэргэ тиксэн, ситиһиилээн үөрэбит. Ол курдук, 2012 с. «Сомоҕолоһуу уонна доҕордохуу» сылыгар аналлаах интернациональнай дьэиэ кэргэн видеоролик күрэхтэһиигэр бастакы миэстэни ылан, сыаналаах бириһинэн уонна грамотанан наҕараадаланныбыт. Республикатаагы профсоюз икки ардынаагы художественнай фестивалга, «Славен дружкой и трудом край Олонхо» дьэиэтээх концерт күрээҕэр кыттан Машников Петр Спиридонович 2 миэстэлээх дипломуна «Лучший соло вокал» номинацияга тигистэ. Ити курдук көхтөөхтүк уонна ситиһиилээхтик үлэлии-хамсыы олоһор Хатын Арыы орто оскуолатын профсоюзун комитэта.

**Г.И. СЛЕПЦОВА,
профкомитет чилиэһэ**

Сокуону билиэххэ, тутуһуохха уонна туһаныахха

«Якутскэнерго» АК ААТ киин электрическэй ситимин директора А.А. Захаров улуус дьонугар-сэргэтигэр уонна тэрилтэлэригэр туһаайан сааскы өртөөһүнү ытыты, дьэиэ сүөһүтүн мэччити быраабы-

дьайылартан энергетика, электросибээс, олох-дьаһах уонна коммунальнай хаһаайыстыба объектарын туһаттан таһаары, саахаллааһын иһин РФ 13.06.1996 с. 63-ФЗ №-дээх Уголовой кодексын 215.2. ыст.

**БАРЫБЫТЫГАР
СЫҤЫАНААХ ИРДЭБИЛЛЭР**

лаларын кэһии, электричество ситимин изолятордарын алдьатыы иһин эппиэтинэс уонна электрическэй установкалартан сэрэхтээх буолуу тустарынан маннык иһитиннэриини онордо:

— 2011 с. сааскы өртөөһүнтэн энергетиктар республика үрдүнэн 172 тыһ. солк. ночооту көрсүбүттэр. Эбэтэр 2010 сыллааҕар 59 тыһ. солк. элбэх ороскуот тахсыбыт. 10-ча нэһилиэнньэлээх пуун олохтоохторо хастыы да күн, электрическэй уот ситимин остуолбаларын хаһан уларытан туруоруохтарыгар, холбуохтарыгар дылы уота суох олоһуоттар. Уот эмискэ, уһун кэмгэ арахсыыта дьон олоһор, үлэ-хамнас ытытыллыгыгар улахан охсууну оноруон сөп. Онон мантан инньэ электрическэй ситим киинэ айылҕаны араҥаччылыыр тэрилтэлэри уонна олохтоох бэйэни салайыныы органнарын кытта сөбүлэһиитэ суох ытытыллыбыт өртөөһүнтэн саахал таҕыстаҕына, сокуон чэрчитинэн, буруйдаахтары эппиэккэ тартарыыга ирдэбили күүскэ туруоруоҕа дьэиэт сэрэтэр.

2011 с. муус устар 28 күнүгэр «СР правительствота СР территориятыгар дьэиэ сүөһүтүн мэччити уонна үрүүү быраабылаларын туһунан» уураах таһаарбыта. Онно этиллэринэн сүөһү мэччийэр уонна кэлэр-барар сири маршрутун олохтоох бэйэни салайыныы органнара быһаарыахтаахтар. Сүөһүлээхтэр сүөһүлэрин мэччитэр сири сыһыарар туһунан, үүрэн илдээр маршруттарын ыйан туран, олохтоох дьаһалтаҕа сайабылыанна суруйан быһаартарыахтаахтар. Нэһилиэнньэлээх пууннар истэригэр, массыналар сылдьар (уопсай туһанылар) суолларын кытытыгар, 1000 вольтаах электролиниялар, гаас ГРП-ын, культура пааматынныктарын тастарыгар сүөһүнү мэччитэр бобуллар. Үөһэ этиллибиккэ олоһуран, киин электрическэй ситим тэрилтэтэ 1000 в ЛЭП охранный зонатыгар тыа хаһаайыстыбатын сүөһүлэрэ электричество тогунаан оҕустаран өллөхтөрүнэ ханнык да эппиэтинэһи сүкпэт.

Кэнники кэмгэ саанан уот линиятын остуолбаларын, изолятордарын уонна да атын тэриллэрин алдьатыы, буортулааһын таһаарылыгытын түгэһнээрэ буолуоталаабыттар. Бу сизэрэ суох дьайытыттан электрическэй уоту бириини нэһилиэнньэ уонна социальнай суолталаах объектарга (оскуола, оҕо саада, балыыһа, килиэби онорор бэкээринэ) харгыстанар, дьон доруобуйатыгар, олоһор куттал суоһуур. Онон байар-тайар сыалтан эбэтэр күлүгэһиири

олоһуран буруйдаах гражданныр буруй көрүнгүнэн көрөн араас эппиэтинэскэ тардылаллар. Холобур, 100 тыһынанчтан 500 тыһынанча солкуобайга хамнас кээмэйгэр, эбэтэр 180-тан 240 чааска дылы күһэлэн үлэһэн, эбэтэр 3 сылга дылы көгүлү быһыынан.

Электрическэй уот ситимин линията уустук, элбэх ороскуотунан оһоһуллар, чөл түһэриллэр инженернэй тутуу буолар. Онон анал бэлэмэ суох киһи билбэттигэр уонна сыһынахты туттууттан өлүү-сүтүү, оһоллоһуу тахсыан сөп. Үлэ кемүскэли быраабылаларын уонна техникаттан сэрэхтээх буолуу нуормаларын билбэт киһи холбоһон, үлэһии туар электроустановкага көгүлэ суох кириэн ону-маны тыһытан, хасыһан оҕустарыан сөп. Кэтээн көрдөххө, электричествотан эчэйии, эмсэҕэлээһин ордук сааскы-күһүнгү кэмнэргэ ордук чаастаык тахсар.

Оболор электричествоҕа оҕустарбаттарын туһугар төрөппүттэр оҕолорун мэлдьи көрө-истэ, сэрэхтээх буолууга үөрэтэ-такайа сылдыахтарын, бытовоей электрическэй прибордары туһаныы быраабылаларыгар үөрэтиэхтэрин наада. Оболор уот остуолбатыгар хатаастыыла, трансформаторнай подстанцияҕа, электрическэй ситим провода, кабела тардылыбыт дьэилэр анныларыгар, подвалларга киририллэр, оонньууларга булгуччу бобуллуохтаах.

Эчэйии, өлүү-сүтүү тахсыбатын туһугар булгуччу бобуллар:

- электричество остуолбатыгар ыттыы;
- уот линиятыгар ону-маны хатыһа быраабы;
- бөлөммит уонна күрүөлэммит электроустановкага көгүлэ суох кирири уонна аһаҕас хааллары;
- линия анныгар уонна кабель көмүллэ сытар сиригэр сири ханыы, тутууну тутар, сүөкүүр-тиэйэр үлэһии ытыты;
- электролиния анныгар, охранный зонаҕа бөү сүөкээһин;
- оҕо, спортивнай площадкаларын тутуу, араас маастарыи мероприятиялары ытыты;
- маһы охторуу, маһы олоһуу;
- уоту оттуу, өртөөһүн;
- изолятордары уонна провотдары ытыһааһын.

Электрическэй ситими көрүү-харайыы, харыстабыл бу быраабылаларын кэспит, тутуспат гражданныр уонна дуоһунастаах дьоннор олохтоммут бэрээдэһинэн эппиэтинэскэ тардылаллар.

Сизэн БОЛДУУ

**Нам ыйын 27 күнэ –
Библиотекалар бүтүн
Россиятаабы күннэрэ**

Нам улуунун киин библиотеката, архыып докумуоннара кэспиилэринэн, аан маннай общественнай тэрилтэ быһыытынан 1920 с. тэриллбитэ бэлиэтэнэр. Директорынан очотооҕуга И.С. Охлопков үлэлээбит. Онтон библиотечнай ситим 1937 с., оҕо библиотеката 1957 с. тэриллбиттэрэ. Билингэ сырдыыр үтүө сирбит 1996 сылтан поэт, суруналыыс Н.М. Рыкунов аатын сүгэр.

ТУРУК, ТҮБҮК, ҮЛЭ

Ханнык баҕарар библиотеката дьэиэтэ хайа да тэрилтэтээбэр чүүмпү, нус-бараан эйгэлээх. Бу дьэиэт аанын арыыаат, билии алыптаах дойдутугар үктэнэрин. Түргэн-тарҕан олохтон, бэл бириэмэ бытаарбыкка дылы буолар. Хас биридди кинигэтэн, сурунаалтан тух эрэ интэриэһинэйи, сананы, сонуну билэн тахсабын.

1998 сылтан библиотека сана информационнай технологиялары киллэрэн үлэлэтэр. Билингэ бириэмэ олоҕу кытта тэнгэ хардыылаан хас биридди суругу-бичиги электроннай ситимгэ регистрациялыыллар уонна республикатаабы каталокка быһа киллэрэн иһэллэр. 2003 с. 131 ФС олоххо кириэбиттэн библиотека үлэтэ-хамнаа олохтоох дьаһалталартан быһаччы тутулуктанар. Урут барыта бири ситим эбит буоллаҕына, кэлинги сылларга хайдах сатанарынан үлэ барбыт. Быйылгы сылтан библиотека эйгэтигэр урукку ситим сөргүтүллэн, бири сүбээнэн

ОЛОХ МУУДАРАҤЫН ТҮМЭР СИР

кииннэммит үбүлээһингэ үктэннэ.

Улуустаабы киин библиотека нэһилиэнньэбэ анаан алта салааҕа арахсан үлэлиир: ааҕааччылары кытта, кыраайы үрэтэр сектор, быраабы, сокуону иһитиннэрэр киин, инновационнай-методическай, оҕолорго уонна кэлинги сылга эбии дохуот киллэрэр сылтан издательскай сектор арыммыттар. Бу сектор өнгөтүнэн хас да кинигэ, ыңгыры, буклет, брошюра о.д.а. бэчээттэммит. Быраабы, сокуону иһитиннэрэр киин ыйга биридэ общественнай приемнай тэрийэн үлэлэтэр. Ол эбэтэр, прокуратура, полиция, юстиция үлэһиттэрин ыңгыран бириддилен дьон кыһалҕатын, өйдөмөтөх бопшуростарын быһааттараллар. Маны таһынан, нэһилиэк, улуус общественнай түмсүүлэрэ библиотекаҕа бастын өйү-санааны түмэн, олоххо киллэрэллэр.

Н.М. Рыкунов аатынан улуустаабы библиотека салаааччытынан Мая Романовна Софронова төрдүк сылын таһаарылаахтык үлэлиир. Киин СР Ил Түмөн иһинэн тэриллбит библиотека ситимин сайыннарыыта туһуламмыт общественнай хамсааһын бири тутуах чилиэнэ буоларынан, улуус библиотекаларын сайыннарыыга кылаата кырата суох. Ол туһунан, улуус 4 нэһилигин библиотекалара модульнай аагы сүкпүттэрэ үгүһү этэр. Салгы ааҕар сири сирийэн көрдөрдө, үлэни-хамнаһы

иһитиннэрдэ.

Бүгүнгү күнгэ улуус үрдүнэн 20 библиотека баар, 18 нэһилиэккэ уонна 1 улуустаабы, маны таһынан 1 оҕо библиотеката. Үлэһит уопсай ахсаана - 57, мантан 39 библиотекарь. Үлэһиттэр 90% үрдүк үөрэҕи баһылаабыт дьон. Сыллата эдэримсийи барар, үлэһиттэр орто саастара 45-50 -нэ диэри халбанныыр. Быйдаагы орто хамнас библиотекарыдарга 15 тыһыынча кэрингэ.

Библиотека ааҕааччылартан туар, ол курдук, 2010 с. 15997 киһи, онтон 2011 с. 16011 киһи сылдыбыт. Мантан көстөрүнэн, төһө да интернет, араас социальнай ситимнэр быһастала суох сайыннаар, библиотекэ эрэллээх ааҕааччылар элбээбиттэрэ көстөр.

КЫҤАЛҒА

Россия стандартынан, библиотеката биридди киһиэхэ 13-түү кинигэ тиксиртээх. Биһиги улууспут 1-дии олохтооҕугар 8-9 кинигэ тиксэр эбит. Онон кинигэ, сурунаал, периодика сурутуутугар

кэккэ кыһалҕалар бааллар. Үлэбэ-хамнаска эгэр эбит буоллаҕа, СР культуратын сокуона олоххо кириэ илик буолан, сөптөөх быраабы араҕаччылыыр нормативтар, докумуоннар суохтара улаханнык атахтатар. Хас биридди библиотека сокуона тус-туһунан, онон улуус-улуус аайы библиотекалар таһымнара атынатын. Ханнык баҕарар үлэбэ кыһалҕа өрүү баар. Үлэбэ таптал, үлэбэ бэринии бу эйгэбэ күүстээх буолан, күннээҕи, сыллаабы кыһалҕа кэмигэр туоратыллар. Олохтоохтор, саастаах өттүлэрэ билэн эрдэхтэрэ, библиотека дьэиэтэ революция кэнниттэн тутулуоҕуттан түөрт төгүл быстах-быстах салҕааһынартан туар. Тутууга үчүгэй буолан, төһө да эргэрдэр, үйэ кэрингэ сулууспалыы турдаҕа. Онон үлэһиттэр баа санаалара сана дьэиэт тутуулаара буоллар диэн...

СИТИИИ

Тыа сириин библиотекаларын сайыннарыыга СР культуратын министерствотын иһинэн үлэлиир программаларынан 4 библиотека (Бөгүн, Партизан, 1 Хомустаах, Хатырык нэһиликтэригэр) модельнай статустанна. Бу библиотекалар дьэиэлиин-уоттуун, сана оборудованиенан, техниканан, мизбэлиэн хааччыллыылары аныгы ирдэбилгэ толору эппиэтиир. Интернет ситимигэр быһа холбоннулар.

Саҥа библиотека объектара нэһиликтэр баһылыктарын,

дьяһалталарын күүстэринэн, өйбүлүлэринэн тутуула тураллар. Ол курдук, 1 Хомустаахха, Түбэбэ саҥа дьэиэтэ, Хатырык дьэиэтэ реконструкцияланна. Салбарнар саҥа библиотекалаахтар.

Сылын аайы республикатаабы, улуустаабы күрэхтэргэ, граннарга кыттан ситиһилэрэ үгүс. Ааспыт сылга СР иһинэн үлэлиир саҥа технологиялар институттарынан гранын ылан 12 компьютер ылбыттар. Бу компьютерга улуус инбэлииттэрин үөрэтэллэр. Ити курдук, ситиһилэрэ мунура суох. Ону истиэнэбэ ыйаммыт кустук өнгөөх грамоталар, сертификаттар туһулууллар.

БЫЛААН

Быйыл күһүн Н.М. Рыкунов аатынан улуустаабы киин библиотека тэриллбитэ 75, оҕо библиотеката 55 сыллаах үбүлүйдэрин көрсөөрү бэлэмигэр сылдыллар. Анал хамыһыһы тэриллэн былаанынан үлэ барар. Үбүлүөй чэрчитинэн библиотека туһунан кинигэ тахсыахтаах. Мини-типография ыһынан онгорор өнгөнү хаҕагыахтары баҕараллар. Нэһиликтэргэ: Көбөкөнгө, Никольскайга КСК иһинэн саҥа библиотекалар арылаллара былаанна баар.

ЭБЭРДЭ

Библиотека эйгэтигэр үлэлээбит тыыл ветераннарын, ытык дьоннорун, бары библиотекэ үлэһиттэрин идэлэрин бырааһынныктарынан куруук элбэх ааҕааччыны, сайдыыны, тупсууну тэрилтэ салайааччыта М.Р. Софронова эфэрдэлээн туран, иһитиннэриитин түмүктүүр.

М. ПЕТРОВА

Призвание — учитель

*Учительство — не труд,
а отречение,
Умение всего себя отдать,
Уйти на долгий подвиг
обученья,
И в этом видеть свет и
благодарить!*

В эти дни нашей уважаемой Вере Михайловне, отличнику образования РСФСР, дважды стипендиату фонда «Джорджа Сороса» 1994 и 1995 гг., обладателю знака «Учитель учителя», победителю конкурса «Лучший учитель России» 2008 г., исполнилась красивая круглая дата — 40 лет работы учителем биологии, 20 лет работы заместителем директора по учебно-методической работе в НСШ №1 и в Намской улусной гимназии.

С Верой Михайловной мы работаем с 1981 года. Это учитель с большим потенциалом и огромным желанием работать. Когда мы перешли в новое каменное 3-этажное здание Намской средней школы, все учителя стали с энтузиазмом осваивать новый учебный корпус. Вера Михайловна стала заведующей большим кабинетом биологии, вместе с другими учителями биологии она приложила большие усилия для создания по предмету хорошей учебной базы. При кабинете была лаборантская комната, которую Вера Михайловна и её лаборант Марков Николай Филиппович превратили в прекрасный живой уголок, обитателями которого стали кролики, черепахи, небольшая сова и попуаи. Фойе рядом с каби-

нетом биологии превратилось в оранжерею, в которой были собраны биологами необычные по тем временам цветы. Затем пришла идея заднюю стену кабинета превратить в панораму с изображением тайги, обитателей леса и т. д. Эту идею удачно воплотили художники Поддубная Людмила Николаевна и Петров Гаврил Гаврилович. Казалось, что кабинет сам по себе стал частью того предмета, который изучали учащиеся. Затем при школе была создана юннатская

УМЕЛЫЙ РУКОВОДИТЕЛЬ, ЛЮБИМЫЙ УЧИТЕЛЬ, МУДРЫЙ НАСТАВНИК

станция для практических занятий по биологии, ботанике. На территории начальной школы в короткий срок были построены теплая круглогодичная теплица, хлев для содержания животных.

С 1992 года Вера Михайловна была назначена на должность заместителя директора по учебно-методической работе. Это было время больших перемен в образовании: создавались классы шестилеток, вводилось вновь профильное обучение. В республике стали появляться инновационные учебные заведения. У администрации школы появилась идея создать и в нашем улусе такое инновационное учебное заведение, как гимназия, на базе республиканской экспериментальной площадки физико-технического класса, созданного в нашей школе для ранней подготовки выпускников школы к поступлению в ВУЗы технической направленности.

С сентября 1994 года гимназия начала свою работу, и заместителем директора по учебно-методической работе была назначена Вера Михайловна, работающая на этом посту уже 18 лет. Наш коллектив прошёл сложный путь организационного и творческого становления. Сегодня смело можно сказать, что гимназия является одним из лучших учебных заведений республики и вносит свой большой весомый вклад в дело развития образования республики и родного улуса. Гимназия вошла в Сеть Президентских школ республики, стала победителем конкурса общеобразовательных учреждений, внедряющих инновационные образовательные программы, получила Диплом

лидера информатизации системы общего образования РС (Я), стала членом ассоциации «Северо-Восточный университетский образовательный округ» - все эти достижения учащихся и учителей невозможны без тщательного ежедневного, рутинного труда заместителя директора по учебно-методической работе. Вера Михайловна - человек очень высокой ответственности, методически грамотный, сумела всю учебно-методическую работу организовать соответственно

требованиям школы нового типа. Секрет успешности работы Веры Михайловны как завуча кроется ещё и в особом, бережном, внимательном отношении к своим учителям. Строгая и требовательная, но она никогда не допускает командного стиля в работе, не задевает чести и достоинства человека при любой ситуации, а самое главное, умеет видеть в любом учителе его сильные стороны. Всегда у неё найдётся время, чтобы выслушать, понять, посоветовать, во время помочь каждому учителю. Она сумела сплотить коллектив единомышленников.

Вера Михайловна более 10 лет руководила методическим объединением учителей биологии улуса. Коллеги уважают и ценят её за умение щедро делиться своим богатым опытом работы, за постоянную методическую помощь, доброжелательность. В гимназии она руководит учебно-методическим советом, на котором решаются все вопросы жизни гимназии. Но особое внимание Вера Михайловна уделяет начинающим учителям, помогая раскрывать секреты учительского труда. У нас проводятся интересные тематические педсоветы, методические недели «Я иду на урок», «Неделя молодого учителя», «Дует поколений» когда проводят открытые уроки, мастер - классы и начинающие, и опытные учителя. Она выступает с докладами на республиканских курсах, конференциях, педагогических чтениях, распространяет опыт работы гимназии. Доклады и статьи «Исследовательский проект как ведущая деятельность профильного обучения по биологии», «Ор-

ганизация педагогической среды профессионального функционирования», «Развивающая образовательная среда в сельской гимназии», «Работа с учащимися, высоко мотивированными в учебной деятельности», «Новую школу строим по-новому», проект «Новые горизонты» по работе с одарёнными детьми, мастер-класс «Биологическое образование в профильной школе» опубликованы в различных сборниках.

Вера Михайловна является одной из самых опытных учителей биологии улуса, республики, в совершенстве владеющих методикой преподавания. Открытые уроки для учителей улуса, республики «Новое поколение выбирает здоровье», «Нуклеиновые кислоты» прошли на высоком уровне. Учащиеся любят уроки Веры Михайловны. Многие ученики её стали биологами, врачами, экологами, учителями биологии. Они с теплотой вспоминают и благодарят за то, что она научила их учиться, развивала исследовательские способности, самостоятельность. Высокий профессионализм учителя подтверждается успехами её учеников: сдача ЕГЭ стабильно с высокими балами, уверенным поступлением в ВУЗЫ, успехами на олимпиадах различного уровня и научно-практических конференциях «Шаг в будущее». Также успешно стали лауреатами, призёрами во Всероссийской дистанционной олимпиаде «Эйдос» и Пермского молодёжного чемпионата по биологии. Победителями I республиканской олимпиады ЯГУ были Лисачева Лена, Борисова Оля. На суперфиналах республики ученики Веры Михайловны были неоднократно участниками и призёрами. Так, недавно подвели итоги олимпиады СВФУ им. М. К. Аммосова 2012 года, где её ученица 11 класса Лыткина Таня, показав глубокие знания по биологии, стала лучшей, получила целевое место для поступления. Ученики, Винокуров В. (6 «а»), Ковлекова В. (7 «а»), стали дипломантами Ломоносовской олимпиады, проводимой МГУ.

Вера Михайловна умело сочетает методическую работу

с научно-исследовательской. Каждое лето с учениками выезжает в экологические экспедиции с сотрудниками института биологии, СВФУ. Под руководством своего учителя учащиеся проводят интересные исследования, пишут доклады и достойно представляют их, становясь призёрами республиканских этапов НПК «Шаг в будущее», республиканской НПК «Юных экологов», регионального этапа Всероссийского конкурса «Под-рост». Это Бочкарева Т., Бурнашова Н., Борисова О., Кириллина Т., Борисова М., Маркова С., Маркова Л., Солдатова А., Попова А., Куяркина Т., Громова С., Ядрева К., их работы опубликованы в различных научных изданиях. В этом году Олесов Владислав, ученик 10 «а», занял 1 место на республиканской НПК «Шаг в будущее» с докладом «Статистический анализ морфологических индексов трёх видов ивы в Намском улусе» и был награжден путевкой во Всероссийский лагерь «Океан», г. Владивосток.

Глубокое знание своего дела, умение работать не только на день сегодняшний, но и на перспективу, справедливая оценка работы каждого учителя, умение слотить коллег в коллектив единомышленников - вот отличительные качества нашей Веры Михайловны. За огромное трудолюбие, компетентность, требовательность, внимательное отношение ко всем заслуженно пользуется непререкаемым авторитетом, огромным уважением коллег, учащихся, родителей.

«Талантливый человек талантлив во всём» - это о ней, о нашей Вере Михайловне. Она хорошо поёт, умеющая мастерица, занимала призовые места на соревнованиях по шашкам, стрельбе. Сегодня Вера Михайловна полна новых идей, творческих замыслов. От имени всего коллектива гимназии поздравляю Веру Михайловну с большой памятной датой, желаю ей крепкого здоровья, семейного благополучия и претворения в жизнь самых смелых планов.

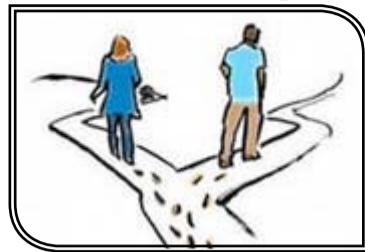
В.Н. ПОПОВ, директор гимназии, заслуженный учитель РФ, отличник просвещения РСФСР, обладатель знака «Лучший директор» РС (Я), Почетный гражданин Намского улуса (Печатается на платной основе)

Ханнык баҕарар омук үтүө өйүн-санаатын, культуратын, үгэстэрин, материальной баайын биһигэ – ыал. Онон дьэ кэргэн – омук сайдар утумун биир төрүтэ. Олоххо үгүстүк көстөрүнэн, ыччат хайдах дьылҕаланара хайа ыал оҕото буоларыттан тутулукаах. Ыалга оҕо үчүгэйдик иитиллэрэ, ол ыал педагогическай культуратын таһымынан быһаарыллара.

бары сыанааҕа тахсан дьэ кэргэнинэн көмөлөөн кылгас бириэмэ иһигэр таайбаран таайдылар. 4 түһүмэххэ «Төрөөбүт нэһилиэтин туһунан төһө билэбин?» дьин нэһилиэк туһунан ыйгытыларга хоруйдааттылар, бары бэркэ дьин биллэлэрин көрдөрдүлэр. 5 түһүмэххэ «Мин дьэ кэргэним

ах фигура», «былааһы салайыны сирдэтиини сирэйдээчи»; оҕону сиэр-майгы өттүнэн иитээчи; оҕону күүс-уох, эт-хаан уонна өй-санаа өттүлэринэн дэгиттэр кыанар буолуутугар уһууааччы, оҕо кэлин бэйэтин тус олоҕун таһынан дьэстээҕи дьонун олохторун эмиэ хааччылар дьобурдарын сайыннарааччы. Оҕоҕо майгы-сигили, тутта-хапта сылдыбы, олоххо

ЫАЛ ТОҕО АРАХСАРЫЙ?

сөп. Таах сибэ холбоһон... ситэ билэ түспөккэ дьин санаалар киригээлиллэр, эппиккэ дьылы «не сошлись характерами» дьин буолар.

Киһи хайдах гынан ман-нык сыһаны онорумун сөбүй, аҕа саастаах дьон эрдэ сүбэллэллэрин өйдүүргүт буолуо? Кинилэр куһаҕаны баҕаран сүбэлээбэтэхтэрэ чаччы. Ол эрэн, кинилэр сүбэлэрин ылынар эдэр киһи аҕыйах.

Киһи олоҕун аныыр сүрэхтин агарын толору билэн, олоҕун онгостон баран ыал буолара саамай сөптөөх быһыы буолара буолуо. Эдэр ыччат олоҕун эрдэттэн буортулаабатын туһугар, сүрэхтин агарын кытта олох үчүгэйдик билсэн, бириэмэтин күүтэн баран холбоһор ордук. Сүрэххит анара чаччы таптыыр буоллаҕына төһө баҕарар ками күүтүө.

Дьэ-кэргэн саамай улахан дьоло – оҕо. Ол иһин, бастатан туран, бэйэни эрэ толкуйдаабака, оҕолорун санаахтаах. Хас биридии оҕо ийэ, аҕа сылааһын билэн улаатарыгар дьулуһуохтаах. Онон эдэр ыччат санааларын күүһэ күүстээх, олох уустуктары кыайар кыахтаах, тулуураах, чөл олоҕу туһугар, быстах санааҕа ылларбака, сөптөөх суолга туарга дьулуһар буоллаҕына, дьоллоох-эйлээх, кэскиллээх дьэ-кэргэн, саха ыала буолуо.

А.С. ВАСИЛЬЕВА,
Нам улдуһун социальнай-психологическай өйбүлүн кинини салайааччыта

БИГЭ ТУРУКТААХ ЫАЛ

Оҕо – үтүө кэрэ үөскэҕэ. Эдэр сааһы эриэккэс онгорор, сир симэҕэ, махтал дьөрбөтө буолан үүнүүнү, сайдыыны, эрэли, кэрэни мэктиэлиир.

Онон сирдэтэн ыал – олох тукута уонна бүтүн өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн биллэрilibит дьэ кэргэн күнүн көрсө сахалыы сайдам санаанан салайтаран Хатын Арыы нэһилиэгэр «Бигэ туруктаах ыал» конкурсун ыыттыбыт, тэрээһини ыччат уонна спорт управлениета, И.Е. Винокуров аатынан Хатын Арыы оскуолатын учууталлара уонна «Хатын Арыы нэһилиэгэ» МТ сүрүннүүр специалиһа Сивцева Н.Д. тэрийдилэр. Оскуола үөрэнээччилэрэ сахалыы ырыанан кизгэттилэр, салайааччы Сивцева В.М. Манна кыттыыны ыллылар: Петр Васильевич уонна Анна Аполлоновна Охлопковтар, Роман Романович уонна Варвара Дмитриевна Слепцовтар, Григорий Кирсанович уонна Наталья Николаевна Игнатьевтар дьэ кэргэттэрэ. Куонкурс 5 түһүмэхтээх ааста. Ол курдук, дьэ кэргэни билһиннэрииттэн саҕалаан талба талааннары «Мин төрөөбүт дойдум» хоһоонунан хоһуйдулар-дүһүйдүлэр уонна ырыанан ыллаан иһитиннэрдилэр. 3 түһүмэххэ

15 сылынан» инники ыра санааларын ыраҕалаан көрүүлэрэ, ол эбэтэр ыал былаана, инникигэ баҕа санаатын көрдөрүүтэ буолар. Барытын көрөн, сыаналаан баран дьүүлүү сүбэ хамыһыһыта түмүгү таһаарда: «Үтүө үгэстээх ыал» – Игнатьевтар дьэ кэргэттэрэ, «Сайдам ыал» – Слепцовтар, «Бигэ туруктаах ыал» – Охлопковтар дьэ кэргэттэрэ кыайылыабынан табыстылар.

Манна аҕа уонна ийэ олоххо оруолун туһунан этиилэри эттибит, ол курдук киһи эйгэҕэ таһаарга сананыбыт. Бастатан туран, ыал ийэтинэн буолбакка аҕатынан дьин сөптөөх этии буолар эбит. Иккиһэ аҕа буолар уонна аҕа буолуу сороктарга: аҕа төрөппүт оҕоттон дьон обществотыгар сыһыа киллэрэн киһи-хара бэйэтэ туспа ааттаах – суоллаах личность быһытынан үүннэриэҕэр дьылы элбэх өрүттээх социальнай оруоллары толортуур. Ол курдук киһи: оҕону аһаааччы, таҥыннарааччы, киһи материалнай-экономическай өттүнэн бигэ туруктаах буолуутун тэрийээчи; оҕону дисциплинаҕа дьон – сэрэ орто-тугар сатаан сылдыар культураҕа угуйааччы; оҕоҕо чугас, истин уонна эрэллээх сүбэһит-амаһыт, дьобор буолааччы; оҕоҕо «былааста-

эппиэтинэстээх уонна олус суолталаах быһаарынылары сатаан ылыныы өттүлэринэн тус бэйэтин үтүө холобурунан халбаннаабат эталон буолааччы, саха омук сиэринэн аҕа оҕотун тус бэйэтин холобурунан иитэр аналлаах.

Онтон ийэ оруола: ийэ олоҕу саҕалааччы уонна салҕааччы; куһаҕантан уонна кутталтан араҥаччылааччы; үчүгэйдэ уонна үтүөҕэ уһууааччы; дьолу түстээчи, сырдыгы-ырааһы онгорор сороктаах; оҕолор чэгиэн-чэбдик буолууларыгар кыһаллар-мүһэллэр киһи; – тиэргэниһинээҕи кэрэ эйгэни түстээчи; – аҕа олоххо мындырдык салайытыгар ийэ сирдээчи, ылан биэрээчи, аҕа оруолун үрдэтээчи; – сылаас сырдык, күүстээх санааны саҕааччы.

Онон эдэрийлэр аҕаларбытын, күүстээх сороктаах дьоммутун өйдөөн-өйөөн, бу үөһэ этилибитинэн салайынан олордохпутуна, ол эбэтэр «аҕа оруолун үрдүктүк туттаһытына» олохпун ордук таһаарылаах, сөпкө салайылыах буолуо дьин эрэнэбит.

Е.С. ЕВСТАФЬЕВА,
Хатын Арыы нэһилиэтин ыччаты кытта үлэлэһэр специалиһа

Ыам ыһа буолан бүтэһик чуораан тыаһыыр үөрүүлээх күнэ үүнэн эрдэҕэ. Ону кытта киһи ис туругун аймыыр, инники олох суолун түстүүр, сүрүн суолталаах судаарыстыба ирдэбиллэрин тэриллэр биир кэлим экзамен (БКЭ) ыытыллар бу тийэҥ кэллэ. БКЭ түмүгүнэн, хас биридии үөрэнээчи, үөрөспүт учуутал өр сыллаах үлэлэрин түмүгэ көстөн кэлиэхтээх. Бу долгутуулаах, киһи кутун аймыыр, араас санааҕа тириэрдэр түгэн буолар. Манньык түгэни психологтар стрессовый балаһыаньа дьин ааттыыллар. Үөрэх сыла саҕаланыабыттан күүстээх бөлөмнөһи үлэтэ ытыллар, ол да буоллар киһи санаата син биир онун булбат. Оҕолуун сэрэ муннахсылаллар учууталлар уонна төрөппүттэр.

Стрессовый балаһыаньа дьин тугун, бэлиэлэрин, киниттэн хайдах гынан тахсар туһунан социальнай-психологическай өйбүл киһини психологттан Новгородова Туйара Степановнаттан ыйыталаастым.

— Туйара Степановна, бүгүндү интервьютугун экзамен курдук сүрүн темаҕа сыһыаран ыгытыахпын баҕарбын. Тоҕо дьэ кэргэн ыам ыһыгар Арасыйа үрдүнэн тутаах суолталаах теманан биир кэлим экзамен буолар. Оҕолорбут теория, практика уонна уйулҕа өттүнэн төһө бэлэмнэрэ онно көстүөхтээх. Сыһыаннаах дьон бары долгуу-аллара, кутталларын стрессовый балаһыаньаҕа сылдыаллар кистэлэн буолбатах. Ол иһин чопчулаан эйигиттэн, уйулҕа боппуруоһун ырытар, үлэлэһэр киһиттэн, бастатан туран, стресс туһунан сийлиһи кэспиргэр, билигин үлэстэргэр көрдөһөбүт.

— Стресс дьэ өйдөбүл сахалыы тылбаастааха ыгылык дьин буолар. Киһи күннээҕи олоҕор, ону кытта дөңгө буолан ааһар түгэннэргэ уустук уонна ордук ыарахан усулуобуйа алаах үлэни толорор (онгорор) бириэмэҕэ үөскүүр уйулҕа туруга.

Ыгылык киһи үлэтэ тахсылаах буоларыгар эбэтэр киһи үлэтэ-хамнаа тахсыбат, отой да ыһыллар түбэлтэлэригэр тиэрдэн сөп.

Стресс куруутун негативнай эрэ буолбат, позитивнай стресс дьин эмиэ баар. Холобура, эргэ тахсыы, оҕо төрөөлүнэ, кинилэр киһи олоҕун үчүгэй өрүттэригэр кириэсэллэр, киһини үөрдэллэр.

Бүгүндү темаҕа сыһыаран этэр буоллаахха, экзаменҕа бөлөмнөһи эмиэ позитивнай уонна негативнай өрүттээх буолуон сөп.

— Стрессовый балаһыаньаҕа сылдыары киһи хайдах гынан билээн сөбүй?

— Итинник балаһыаньаҕа кирбиит киһи этин-сиинин өттүнэн манньык сигналлары өйдөөн көрүүн сөп: төбө, ис ыарыыта, мэйийи эргийитэ, дабыланына

низыммыт олус «өйдөөх», ол да иһин бэйэтэ куһаҕантан босхолоно сатыыр, биһигини сирдир. Уонна өссө биир туһалаах ньыма – күүрүү-налыыы методиката (попеременное расслабление и напряжение): кутталлаах киһинэ көрүүтэ, экстрим (манна саҕаланытыгар киһи күүрэн баран олорор, онтон налыыр) стрессовый балаһыаньаттан тахсарга биллэр өнгөлөөх.

— Сылы быһа оҕолор БКЭ бөлөмнөһүн кэллилэр, пробнай экзамен бөҕө туттардылар. Ол да буоллар, долгууу син биир баар. Бэйэтин кыаҕар эрэнэр да киһи аһара куттанан санааҕа ылларан, билэрин тута умнар сэрэхтээх буолааччы. Дьэ, манньык түгэнгэ оҕолорго тугу сүбэлээххэ сөбүй?

— Бастатан туран, төрөппүт уонна үөрэтэр учуутал бэйэтин

кыаҕар эрэнэргин биллэриин, санаатын көтөҕө сатааһын.

— Долгутуулаах күн тийээн кэллэһинэ, экзаменҕа кириэри туһунан оҕо санаатын көтөҕөрө, дууһатын уоскутарга аналлаах ханнык эрчиллибэ барсыаҕай?

— Манньык эрчиллиини бо-руобалыыр туһалаах, хаамыыта манньык: аан маннай харахар тугу да билбэт буолангынан сатаан туттарбака тахсыбыккын, синниги, дьөлөрүү кэмэ үөскүүрүн туһунан хартыһынан уруһуйдаан көрүөхтээххин, ол кэнниттэн утары ситуацияны санаан көрөбүн – экзаменгын ситиһилээхтик туттаран тахсыбыккын, үөрүү, өрөгөй тосхойорун көрөбүн. Бу эрчиллиинэ наһаа туһалыыр, куһаҕан түмүктэн куттанар наадата суоҕун манна оҕо эмиэ өйдүү сатыахта-

гэр, үөрэтэр учууталларыгар тугу баҕарыан этэй?

— Чөл туруктаах, сырдык өйдөөх-санаалаах, доруобай буолалларыгар! Киһи өйө-санаата ыраас буоллаҕына, толкуйдуур-руттар чөпчэки. Оҕолорго хаһан олоххо тахсарга маннайгы хардыларын сөпкө, ситиһилээхтик онгороллоругар! Төрөппүттэргэ оҕолорун экзамен күнүгэр өйөөн, сыллаан-уураан, имэрийэн, сакалаат туттаран ыйгалларыгар! Оҕону куруутун өйдөөн, эрэнэргин, итэҕэйэргин биллэрэ сырыттааха, киһи эмиэ тапталлаах, киниэхэ эрэнэр төрөппүтүн иннигэр эппиэтинэстээх курдук сананар уонна туох-баар кыаһын ууран туран түһөн билэрбэт буола сатыыр. Бэйэтин сөптөөхтүк сыаналанарын туһугар сиэри таһынан таһаарбака өрө туту-

ЭКЗАМЕНҔА КҮҮСТЭЭХ САНААНАН

(Психолог сүбэтэ)

хамсааһына. Психологическай сигналларга кириэсэллэр: киһи тутта-хапта сылдыара уларыһыыта, самостоятельная суох буолуу, деловой хаачыстыбаны сүтэриит уода.

Стресс үс стадиянан барар: бастаан киһи утарылаһан ыгылыһар, түүрүллэр (үксүн бу кэмгэ тымныһынан ыалдыһан сөп); онтон уйулҕата итинник балаһыаньаҕа үөрэнэн хаалар, ыгылыһара күн-түүн улаатарын билэ да суоҕун сөп; бүтэһик стадия – эт-сиин, уйулҕа өттүнэн дьүдьэһии, ыһыктынан кэбиһии, туохха да наадыйбат буолуу. Бу стадия кэнниттэн депрессия кэлэр. Киһи икки араастаах: биир субклиническай дэнэр (манна киһи санаа нөҕүө этинэр, араас ньыманан таһаара сатыыр, уйулҕатын ис туругун биллэрэр), клиническай депрессия уратыта дьин буолар эмоция сүгүүтэ. Бу стадиялары уйулҕабат туруга чэгиэн буоларын туһугар биһиги хайаан даҕаны билэҕтээхпит уонна сөптөөхтүк олохпугар туһанахтаахпыт.

— Стресстан тахсарга психологияҕа ханнык ньымалар баалларый?

— Психологияҕа стресс төрүт проблеманан аатырар, киниттэн тахсарга элбэх ньыма баар. Сүрүн ньымаларга кириэсэллэр: санаа этиниэ, физическай хамсааны, сөбүлүүр дьыаланан дьарыгыры. Ким эрэ индийскэй киһинэ көрөн, ким эрэ баайан, ырга ыллаан чэпчиэр. Биһиги орга-

киниэхэ эрэлин биллэриэхтээх. Оҕо улахан дьон санатын, санаатын наһаа ылынар. Киһи барыта бу дойдуга биир буолбатах, ол иһин ким эрэ ыарахан түгэннэри сытыгытык ылынар, ким эрэ сымаҕастык. Ону өйдөөбөккө сорох төрөппүт, үөрэтээчи оҕоҕо ыгылыһыы уйулҕуу үөскэтин сөп. Оҕо уйулҕата дьин олус уустук. Хас биридии оҕо – личность. Барыларыгар биир тэн сыһыан барсыбат.

Учуонайдар этэллэринэн, киһи мэйийтэ компьютер курдук, хас эмэ сылааҕыта ханнык эрэ уроука олорон ылыт билитэ наадалаах кэмгэр, үксүн кыһалдылаах кэмгэ тахсан кэлиин сөп. Онон бэйэбин наһаа баттанар сатамат, хаһан эрэ истибитин, билбитин-көрбүтүн бу ыксаллаах кэмгэ өйгөр кэлэн улахан көмөлөөх буолуон сөп. Аһары, солутуа суох долгуулартан босхолоно сатыаха наада.

— Эппитин курдук сорох төрөппүт оҕотун бэйэтэ да билбэккэ аймаан кэбиһинэн сөп. Тоҕо дьэ кэргэн киһи эмиэ олус долгууар, көмүс чыычааҕа киһи көрөрүгэр сөптөөбүн кыһалдыбат, билигэ тардыспат курдук буолуо. Бу барыта аһары таптырыттан, үчүгэй баҕарыттан, кыһалларыттан тахсар. Төрөппүт сөптөөхтүк эппитинэстээх кэмгэ оҕотугар хайдах гынан көмөлөһөр?

— Улахан өйбүлүнэн, көмөнөн оҕо буолар холку балаһыаньаны тэрийии, киһи

ах, тоҕо дьэ кэргэн бу сырыыта табыллыбатаҕына, БКЭ ирдэммэт үөрэхтэригэр туттарсар ньыма эмиэ хаһан баҕарар баар, ону тэнэ эһиил өссө үчүгэйдик бэлэмнэнэн баран кириэсэр сатанар. Биһиги оҕолорбут оскуола иһиттэн олоххо бөлөм буолан тахсыахтаахтар, олох – уустук, БКЭ – нар өссө ыарахан ситуациялар көстөн иһиэхтэрэ. Ону барытын өрө көрөн, күүстээх санаанан салайтаран, кыайылыабынан тахсар наада.

Өссө «Лимон» уонна «Сахсырҕа» дьин эрчилли психологтарынан ордук сэнээрлэр.

«Лимон». Туран эрэ өйгөр ойуулаан көрөбүн: илиигэр икки сипсибиэһэй, ап-аранҕа лимоннары тутан тураһын. Лимоннар гына сатыахтааххын. Бастаан ыгыллан испэттэр. Онтон 10-чата ыктаахына тымныы уу сүүрэр, цитрус сыта мунугар тийээн кэлэр. Бу эрчилли киһиэхэ ароматерапия курдук эмиэ туһалыыр.

«Сахсырҕа». Уоскуйангынан олоҕуун, илиилэригэр тобуктаргар уураһын. Хараххын симэтин уонна өйгөр ойуулаан көрөбүн: сахсырҕа уна хааскар кэлэн олоҕор, ону эн илиигинэн тышпаакка сирэйгин хамнатан үүрэ сатыгыһын. Ол курдук 10-ча мүнүүтэни быһа сирэйгин бүтүнүү кэрийэн олоҕор. Түмүгэр куотан көтөр.

Бу манньык эрчиллилэр арааһынай ситуацияҕа кирибит дьонго барыларыгар барсаллар.

— Бүтэһигэр экзаменнаах оҕолорго, кинилэр төрөппүттэри-

оһа, хайдах баарынан күүскэ таптыаха эрэ наада. Оччоҕо оҕо истин сыһыаны сүрүбүнэн таайан инникигэ сөптөөх суолу талы!

— Туйара Степановна, сүрдээх интэриһинэй, олоххо туһалаах кэспэтин иһин махтанабын, инникитигэр дьон туһугар үлэҕит түмүгэ эһигини куруутун үөрдэ сырыттын!

Психология дьин үөрэх омук сирдэригэр билигин олоххо бэйэтин миэстэтин булбута ыраатта. Ол курдук, Сахабыт сиригэр эмиэ ити үөрэх туһалааһын дьоннор өйдөөн эрэллэр. Сыла аһын психолог көмөтүнэн туһанааччы элбээн иһэр. Ханньык да атын киһи психологтан ураты эн кыһалдыһыан истэн, профессионал хараһынан көрөн сөптөөх быһаарыныы ылынаргар көмөлөһөр саарбах. Дьоннор ону эмиэ өйдөөн эрэллэрэ, олоҕу кытта тэтимнээхтик сайдалара киһи санаатын көтөҕөр.

Ол курдук, сүрүн суолталаах судаарыстыба ирдэбиллэрин тэриллэр биир кэлим экзаменҕа хайдах гынан санаа өттүнэн бөлөм буоларга, кыаххын толору туһанарга туһалаах информация ыллыбыт. Оҕолорбутугар өссө төгүл ситиһиллэри, күүстээх санаанан салайтаран иннин диэки сөптөөх суолу батыһан сайдаларын баҕара хаалабын.

Надежда АНДРЕЕВА,
Нам улдуһун ыччат социальнай-психологическай өйбүлүн кинини ыччаты кытта үлэлэһэр специалиһа

Понедельник, 28 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15, 04.15 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Среда обитания
23.30 Вечерний Ургант
00.00 Ночные новости
00.20 Х/ф «Джек-попрыгунчик»
02.10 Х/ф «Парни не плачут»
Среда, 30 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15, 04.15 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Никита Хрущев. Голос из прошлого
23.30 Вечерний Ургант
00.00 Познер
01.00 Ночные новости
01.20 Программа Сергея Шолохова «Тихий дом» на Каннском кинофестивале
01.50 Непутевые заметки
02.15 Х/ф «Охота»
Вторник, 29 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная за-

купка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15, 04.15 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Среда обитания
23.30 Вечерний Ургант
00.00 Ночные новости
00.20 Х/ф «Джек-попрыгунчик»
02.10 Х/ф «Парни не плачут»
Среда, 30 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15, 04.15 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Никита Хрущев. Голос из прошлого
23.30 Вечерний Ургант
00.00 Познер
01.00 Ночные новости
01.20 Программа Сергея Шолохова «Тихий дом» на Каннском кинофестивале
01.50 Непутевые заметки
02.15 Х/ф «Охота»
Вторник, 29 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная за-

17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Человек и закон
23.30 Вечерний Ургант
00.00 Ночные новости
00.20 В контексте
01.10 Х/ф «Психоналпик»
03.15 Ирина Аллегрова. Женщина с прошлым
Четверг, 31 мая
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Давай поженимся!
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Т/с «Побег»
22.30 Х/ф «Глаз Божий»
00.00 Ночные новости
00.20 На ночь глядя
01.10 Х/ф «Плохие девочки»
03.15 Х/ф «Пропавшие»

Пятница, 1 июня
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.05 Контрольная закупка
09.40, 12.10 Женский журнал
09.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор
12.20 Т/с «Женский доктор»
13.15, 05.25 Хочу знать
14.00 Другие новости
14.25 Понять. Простить
15.15 Т/с «Девичья охота»
16.15 Между нами, девочками
17.00 Жди меня
18.00 Вечерние Новости
18.45 Поле чудес
19.50 Пусть говорят
21.00 Время
21.30 Фабрика звезд. Россия - Украина
23.00 Х/ф «Глаз Божий»
00.30 Х/ф «Разборки в стиле кунг-фу»
02.25 Х/ф «Роксана»
04.25 Николай Расторгуев. «Давай за жизнь!»
Суббота, 2 июня
06.00, 10.00, 12.00
Новости
06.10 Х/ф «Отряд особого назначения»
07.35 Игрой, гармонь любима!
08.20 М/с «Детеныши джунглей»
08.50 М/с «Смешарики. ПИН-код»
09.00 Умницы и умники
09.45 Слово пастыря
10.15 Смак

10.55 Людмила Нильская. Танго на битом стекле
12.15 Т/с «Галина»
16.10 Х/ф «Спортлото-82»
18.00 Вечерние Новости
18.15 Королева
19.50 Кто хочет стать миллионером?
21.00 Время
21.20 Жестокие игры
23.00 Что? Где? Когда?
00.10 Х/ф «Прошлой ночью в Нью-Йорке»
01.55 Х/ф «Мамонт»
04.15 Х/ф «Ты, живущий»
Воскресенье, 3 июня
06.00, 10.00, 12.00
Новости
06.10 Х/ф «Давай поженимся»
08.00 Армейский магазин
08.35 М/с «Тимон и Пумба»
09.00 М/с «Смешарики. ПИН-код»
09.15 Здоровье
10.15 Непутевые заметки
10.35 Пока все дома
11.25 Фазенда
12.15 Трианон. Шифровка с того света
13.20 Т/с «Женские мечты о дальних странах»
17.20 Х/ф «На краю стую»
19.00 Минута славы. Мечты сбываются!
21.00 Воскресное «Время»
22.00 Прожекторперисхилтон
22.40 Мульти личности
23.10 Т/с «Связь»
00.00 Х/ф «Амелия»
02.15 Х/ф «Идеальная пара»
04.00 Хочу знать

РОССИЯ 1
Понедельник, 28 мая
05.00 Утро России
09.00 С новым домом!
09.45 О самом главном
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
11.50, 16.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 Люблю, не могу!
14.50 Т/с «Ефросинья. Таёжная любовь»
15.45 Т/с «Кровинушка»
17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
23.45 Вести+
00.05 Профилактика
01.10 Х/ф «Флаги наших отцов»
Вторник, 29 мая
05.00 Утро России
09.00 С новым домом!
09.45 О самом главном
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
11.50, 16.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 Люблю, не могу!
14.50 Т/с «Ефросинья. Таёжная любовь»
15.45 Т/с «Кровинушка»
17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
22.45 Безответная лю-

бовь. Римма Казакова
23.35 Вести+
23.55 Профилактика
Среда, 30 мая
03.40 Футбол. Товарищеский матч. Россия - Литва. Прямая трансляция из Швейцарии
05.45 Утро России
09.00 С новым домом!
09.45 О самом главном
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
11.50, 16.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 Люблю, не могу!
14.50 Т/с «Ефросинья. Таёжная любовь»
15.45 Т/с «Кровинушка»
17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
22.55 Специальный корреспондент
23.55 ПРЕМЬЕРА. «Запах Родины»
00.55 Вести+
01.15 Профилактика
Четверг, 31 мая
05.00 Утро России
09.00 С новым домом!
09.45 О самом главном
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
11.50, 16.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 Люблю, не могу!
14.50 Т/с «Ефросинья. Таёжная любовь»
15.45 Т/с «Кровинушка»
17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
22.45 Безответная лю-

17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
22.55 Поединок
00.30 Вести+
00.50 Профилактика
Пятница, 1 июня
05.00 Утро России
09.00 Мусульмане
09.10 С новым домом!
09.55 О самом главном
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
11.30, 14.30, 17.30, 20.30 Вести-Москва
11.50, 16.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Т/с «Тайны следствия»
13.00 Люблю, не могу!
14.50 Т/с «Ефросинья. Таёжная любовь»
15.45 Т/с «Кровинушка»
17.50 Т/с «Сваты»
18.55 Прямой эфир
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «Дорога на остров Пасхи»
22.55 Специальный корреспондент
23.55 ПРЕМЬЕРА. «Запах Родины»
00.55 Вести+
01.15 Профилактика
Суббота, 2 июня
04.40 Футбол. Товарищеский матч. Россия - Италия. Прямая трансляция из Швейцарии
06.45 Сельское утро
07.15 Диалог
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва
08.20 Военная программа
08.50 Субботник
09.30 Городок
10.05 Народный мар-

киз. Игорь Дмитриев
11.20 Вести. Дежурная часть
11.55 Честный детектив
12.25, 14.30 Т/с «Все ради тебя»
17.00 Субботний вечер
18.55 Шоу «Десять миллионов» с Максимом Галкиным
20.00 Вести в субботу
20.45 Х/ф «Мать и Мачеха»
00.35 Девичата
01.10 Х/ф «Одинокий Ангел»
Воскресенье, 3 июня
05.30 Х/ф «Олекулун»
07.00 Вся Россия
07.30 Сам себе режиссер
08.20 Снехопанорама
08.50 Утренняя почта
09.30 Сто к одному
10.20, 14.20 Вести-Москва
11.00, 14.00 Вести
11.10 Т/с «Все ради тебя»
12.30 К международному дню защиты детей. Фестиваль детской художественной гимнастики «АЛИНА»
14.30 К международному дню защиты детей. Концерт «Взрослые и дети»
16.00 Смяться разрешается
17.15 Рассмеши комика
18.00 Х/ф «Отель для Золушки»
20.00 Вести недели
22.00 К международному дню защиты детей. Финал национального отборочного конкурса исполнителей детской песни «Евровидение-2012». Прямая трансляция
00.15 Х/ф «Сибирь. Монамур»

28 мая, понедельник
7:00 «Новый день - Сага күн»
9:00 «Саха спордун көмүс түгэнэрэ»
9:20 «Уөрэх эйгэтэ»
9:50 «Школа абитуриента»
10:20 «Женщина в погонах» (ТВ «Ленск»)
11:00 «День за днем» информационная программа
11:50 «Мультики из детства»
12:00 «ТВ архыбыттан»: Өркөн өй, кэрэ киһи
13:00 «Тарбаахпыттын астыахха»
13:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Управа» сериал (Россия)
14:30 «Тайны века» документальный сериал
15:20 «Время кино»: Признание опасного человека
17:15 «Мы из СВФУ»
17:30 «Полярная звезда»
18:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
18:20 «Олонхо ыйыабын көрсө» («Ньурба» ТВ)
18:50 «Күнчээн»
19:05 «Харах дэлыгар аһаҕас эфиргэ ток-шоу»
20:00 «Подобности»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Точка кипения»
21:45 «Из золотого фонда ТВ»
22:15 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
30 мая, среда
7:00 «Новый день - Сага күн»
9:00 «Саха спордун көмүс түгэнэрэ»
9:15 «ТВ-спорт»: Чемпионат РФ по мас-рестлингу
11:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
11:20 «Күнчээн»
11:35 «Из архива ТВ» музыкальный антракт
12:00 «Халаан уутун содула» («Орто Халыма»)
12:30 «Простые истины»
13:00 «Геван»
13:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Управа» сериал (Россия)
14:50 «Тайны века» документальный сериал
15:35 «Время кино»: Голова в облаках
17:30 «Хотугу сулус»: Олонхо эйгэтэ
18:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
18:20 «Ийэм баара буоллар...» («Сунтар» ТВ)
18:50 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
19:05 «Диалог с властью» прямой эфир
19:50 «Мы из СВФУ»
20:00 «Технополис»
20:15 «Олонхо ыйыабын көрсө» («Ньурба» ТВ)
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Чэгиэн»: Станция переливания крови
21:30 «Урдэл» аһаҕас эфир
18:20 «Саха Сирэ-Яку-

программа
11:20 «Күнчээн»
11:35 «Расцветай, Якутск, моя столица»
13:20 «Золотые мгновения якутского спорта»
13:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Управа» сериал (Россия)
14:30 «Тайны века» документальный сериал
15:20 «Время кино»: Признание опасного человека
17:15 «Мы из СВФУ»
17:30 «Полярная звезда»
18:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
18:20 «Олонхо ыйыабын көрсө» («Ньурба» ТВ)
18:50 «Күнчээн»
19:05 «Харах дэлыгар аһаҕас эфиргэ ток-шоу»
20:00 «Подобности»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Точка кипения»
21:45 «Из золотого фонда ТВ»
22:15 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
31 мая, четверг
7:00 «Новый день - Сага күн»
9:00 «Золотые мгновения якутского спорта»
9:15 «Саха улуу бэргэнэ». Снайпер, Герой Федор Охлопков
10:15 «Простые истины»
10:45 «Эргимтэ»
11:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
11:20 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
11:35 «Полярная звезда»
12:05 «Аал-луук мас»
12:35 «Чэгиэн»
13:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Управа» сериал (Россия)
14:50 «Тайны века» документальный сериал
15:35 «Время кино»: Голова в облаках
17:30 «Хотугу сулус»: Олонхо эйгэтэ
18:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
18:20 «Ийэм баара буоллар...» («Сунтар» ТВ)
18:50 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
19:05 «Диалог с властью» прямой эфир
19:50 «Мы из СВФУ»
20:00 «Технополис»
20:15 «Олонхо ыйыабын көрсө» («Ньурба» ТВ)
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Чэгиэн»: Станция переливания крови
21:30 «Урдэл» аһаҕас эфир
18:20 «Саха Сирэ-Яку-

санныарым») («Хотун Булуу» ТВ)
18:50 «Күнчээн»
19:00 «Социум» прямой эфир
19:45 «Охота и рыбалка в Якутии»
20:15 «Бизнес-формула»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Чурапчы алдыархайын умнубапыт» («Эдьигээн» ТВ)
21:30 «Школа мастеров» (ТВ «Чароит»)
21:45 «Люди, дарящие надежду»
22:15 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
31 мая, четверг
7:00 «Новый день - Сага күн»
9:00 «Золотые мгновения якутского спорта»
9:15 «Саха улуу бэргэнэ». Снайпер, Герой Федор Охлопков
10:15 «Простые истины»
10:45 «Эргимтэ»
11:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
11:20 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
11:35 «Полярная звезда»
12:05 «Аал-луук мас»
12:35 «Чэгиэн»
13:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
14:00 «Управа» сериал (Россия)
14:50 «Тайны века» документальный сериал
15:35 «Время кино»: Голова в облаках
17:30 «Хотугу сулус»: Олонхо эйгэтэ
18:00 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
18:20 «Ийэм баара буоллар...» («Сунтар» ТВ)
18:50 «Күнчээн»: Кэрэ биһигэ
19:05 «Диалог с властью» прямой эфир
19:50 «Мы из СВФУ»
20:00 «Технополис»
20:15 «Олонхо ыйыабын көрсө» («Ньурба» ТВ)
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Чэгиэн»: Станция переливания крови
21:30 «Урдэл» аһаҕас эфир
18:20 «Саха Сирэ-Яку-

21:30 «Көр-күлүү аргыстаах» Саха КВН
13:00 «Утүө киһи удьуора» («Хагалас» ТВ)
13:50 «Школа мастеров» (ТВ «Чароит»)
14:05 «Евромакс»: Окно в Европу
14:35 «Время кино»: Домно. Боевик
17:00 «Күнчээн»
17:30 «Уус кытата»
17:45 «Истин илдьит»
18:15 «Время знать!»
18:45 «Мы из СВФУ»
19:00 «Школа абитуриента» прямой эфир
19:30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн» информационная биэри
20:05 «Парламентский вестник»
20:35 «Родительский»
21:05 Филиал НВК «Саха» в Москве
21:35 Концерт к юбилею колледжа культуры и искусства. I ч.
3 июня, воскресенье
8:00 Утренняя зарядка
8:20 Интерактивный конкурс «Интеллектуал»
9:05 «Ийэм баара буоллар...» («Сунтар» ТВ)
9:35 «Пропеллер»
9:50 «Дом на Севере»
10:05 «Урдэл»
10:50 «Кинэтэ көрүбүтүн»
12:00 «Долбор» оҕо үнүкүүтүн бөлөбө («Өлөөн» ТВ)
13:00 «Аал-луук мас»: Оҕо кутун уята
19:45 Лотерея «Аартык кредит-экспресс» прямой эфир
20:00 «Веселый будильник»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Киэһэлик» аһаҕас эфир
22:15 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
2 июня, суббота
8:00 Утренняя зарядка
8:25 «Золотые мгновения якутского спорта»
8:45 «Мин сырдык санныарым») («Хотун Булуу» ТВ)
9:15 «Контакт»
9:30 «IT-технологии»
9:45 «Мой спорт»
10:00 «Мин сырдык санныарым») («Хотун Булуу» ТВ)
10:30 «Звездочкам Томпо»-15 (ТВ «Томпо»)
11:00 «Харах дэлыгар» ток-шоу
12:00 «Тарбаахпыттын астыахха»

21:30 «Көр-күлүү аргыстаах» Саха КВН
13:00 «Утүө киһи удьуора» («Хагалас» ТВ)
13:50 «Школа мастеров» (ТВ «Чароит»)
14:05 «Евромакс»: Окно в Европу
14:35 «Время кино»: Домно. Боевик
17:00 «Күнчээн»
17:30 «Уус кытата»
17:45 «Истин илдьит»
18:15 «Время знать!»
18:45 «Мы из СВФУ»
19:00 «Школа абитуриента» прямой эфир
19:30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн» информационная биэри
20:05 «Парламентский вестник»
20:35 «Родительский»
21:05 Филиал НВК «Саха» в Москве
21:35 Концерт к юбилею колледжа культуры и искусства. I ч.
3 июня, воскресенье
8:00 Утренняя зарядка
8:20 Интерактивный конкурс «Интеллектуал»
9:05 «Ийэм баара буоллар...» («Сунтар» ТВ)
9:35 «Пропеллер»
9:50 «Дом на Севере»
10:05 «Урдэл»
10:50 «Кинэтэ көрүбүтүн»
12:00 «Долбор» оҕо үнүкүүтүн бөлөбө («Өлөөн» ТВ)
13:00 «Аал-луук мас»: Оҕо кутун уята
19:45 Лотерея «Аартык кредит-экспресс» прямой эфир
20:00 «Веселый будильник»
20:30 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
21:05 «Биһикчээн»
21:15 «Киэһэлик» аһаҕас эфир
22:15 «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа
2 июня, суббота
8:00 Утренняя зарядка
8:25 «Золотые мгновения якутского спорта»
8:45 «Мин сырдык санныарим») («Хотун Булуу» ТВ)
9:15 «Контакт»
9:30 «IT-технологии»
9:45 «Мой спорт»
10:00 «Мин сырдык санныарим») («Хотун Булуу» ТВ)
10:30 «Звездочкам Томпо»-15 (ТВ «Томпо»)
11:00 «Харах дэлыгар» ток-шоу
12:00 «Тарбаахпыттын астыахха»

РОССИЯ 2
Понедельник, 28 мая
11.00, 13.10 Все включено
11.55 Индустрия кино
12.25 В мире животных
13.00, 15.00, 00.10, 06.50 Вести-спорт
14.10 Моя рыбка
14.40, 17.35, 07.00 Вести.ру
15.15 Х/ф «Земля - Воздух»
17.00 Вопрос времени
17.50 Местное время. Вести-Спорт
18.25 Планета футбола
18.55 Дзюдо. Международный турнир «Большой шлем»
20.25 Х/ф «Наводчик»
22.20 Профессиональный бокс. Алишер Рахимов против Джи Хун Кима
00.25 Х/ф «Полицейская академия - 5»
02.10 Х/ф «Полицейская академия - 6»
03.45, 10.05 Неделя спорта
04.40 Технологии древних цивилизаций
05.45 Наука 2.0. Большой скачок
06.15 Рейтинг Тимофея Баженова. Законы природы
07.15 Top Gear
08.10 Моя планета
Вторник, 29 мая
11.00, 13.10 Все включено
12.00, 09.10 Моя планета
13.00, 05.00, 18.00, 01.40, 07.50 Вести-спорт
14.10 Вопрос времени
14.40, 17.40, 08.00 Вести.ру
15.15 Х/ф «Наводчик»
17.10 Наука 2.0. Непростые вещи
18.15 Неделя спорта
19.10 Планета футбола
19.40 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Мужчины
21.00 Х/ф «Тень»
23.00 Наука 2.0. Угрозы современного мира
23.35 Наука 2.0. Эксперименты
00.00 Х/ф «Полицейская академия - 7»
01.55 Церемония награждения Национальной премией РФС
03.00 Футбол. Россия - Литва. Перед матчем
03.45 Смешанные еди-

норборства. Лига S-70
05.40 Футбол. Россия - Литва. После матча
06.10 Язь. Перезагрузка
06.40 Аполлон-17. Последние люди на Луне
08.15 Top Gear
Среда, 30 мая
11.00, 13.10, 18.45 Все включено
12.00 Охотники на торнадо
13.00, 15.00, 18.00, 00.30, 07.55 Вести-спорт
11.55 90x60x90
13.00, 15.00, 18.20, 00.50, 04.55, 09.50 Вести-спорт
14.10 Моя планета
14.40 Вести.ру
15.15 Х/ф «Тень»
17.15 Наука 2.0. Программа на будущее
17.50, 10.00 Вести.ру. Пятница
19.05 Удар головой
20.20 Х/ф «Патриот»
22.00 Профессиональный бокс. Денис Шафиков (Россия) против Брунета Заморы (Италия). Бой за титул чемпиона Европы по версии WBA
01.05 Х/ф «Вирус»
02.55 Футбол. Товарищеский матч. Чехия - Венгрия. Прямая трансляция
05.20 Планета футбола
05.55 Футбол. Чемпионат Европы - 2013 г. Молодежные сборные. Отборочный турнир. Португалия - Россия. Прямая трансляция
07.55 Футбол. Товарищеский матч. Австрия - Украина
10.30 Вопрос времени
Четверг, 31 мая
10.55, 13.10 Все включено
11.55 Аполлон-17. Последние люди на Луне
13.00, 15.00, 18.00, 23.25, 04.00, 08.10 Вести-спорт
14.40, 17.40, 08.00 Вести.ру
15.15 Х/ф «Наводчик»
17.10 Наука 2.0. Непростые вещи
18.15 Неделя спорта
19.10 Планета футбола
19.40 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Мужчины
21.00 Х/ф «Тень»
23.00 Наука 2.0. Угрозы современного мира
23.35 Наука 2.0. Эксперименты
00.00 Х/ф «Полицейская академия - 7»
01.55 Церемония награждения Национальной премией РФС
03.00 Футбол. Россия - Литва. Перед матчем
03.45 Смешанные еди-

тив Брунета Заморы (Италия). Бой за титул чемпиона Европы по версии WBA. Прямая трансляция из Уфы
04.25 Футбол. Товарищеский матч. Греция - Армения. Прямая трансляция
07.40 Наука 2.0. Программа на будущее
08.40 Top Gear
09.35 Моя планета
Пятница, 1 июня
11.00, 13.10, 18.35 Все включено
11.55 90x60x90
13.00, 15.00, 18.20, 00.50, 04.55, 09.50 Вести-спорт
14.10 Моя планета
14.40 Вести.ру
15.15 Х/ф «Тень»
17.15 Наука 2.0. Программа на будущее
17.50, 10.00 Вести.ру. Пятница
19.05 Удар головой
20.20 Х/ф «Патриот»
22.00 Профессиональный бокс. Денис Шафиков (Россия) против Брунета Заморы (Италия). Бой за титул чемпиона Европы по версии WBA
01.05 Х/ф «Вирус»
02.55 Футбол. Товарищеский матч. Чехия - Венгрия. Прямая трансляция
05.20 Планета футбола
05.55 Футбол. Чемпионат Европы - 2013 г. Молодежные сборные. Отборочный турнир. Португалия - Россия. Прямая трансляция
07.55 Футбол. Товарищеский матч. Австрия - Украина
10.30 Вопрос времени
Суббота, 2 июня
11.00, 09.20 Моя планета
11.35 Технологии древних цивилизаций
12.40 Спортбэк
13.00, 15.20, 17.50, 00.00, 07.40 Вести-спорт
13.15 Вести.ру. Пятница
13.45 Моя рыбка
14.15 Язь. Перезагрузка
14.45 В мире животных
15.35, 07.50 Индустрия кино
16.05 Х/ф «Патриот»
18.00 Наука 2.0
20.05, 02.25 Футбол. Россия - Италия. После

матча
21.20 90x60x90
22.00 Футбол. Благотворительный матч «Под флагом Добра!». Россия - Англия. Прямая трансляция из Москвы
00.15 Художественная гимнастика. Чемпионат Европы. Прямая трансляция из Нижнего Новгорода
03.50 Футбол. Товарищеский матч. Нидерланды - Северная Ирландия. Прямая трансляция
05.55 Футбол. Товарищеский матч. Португалия - Турция. Прямая трансляция
08.20 Охотники на торнадо
Воскресенье, 3 июня
11.00 Профессиональный бокс. Антонио Тарвер (США) против Латифа Кайоде (Нигерия). Бой за титул чемпиона мира в тяжелом весе по версии IBO. Прямая трансляция из США
15.00 Рейтинг Тимофея Баженова. Законы природы
15.30, 18.05, 23.30, 04.35, 07.55 Вести-спорт
15.45 Страна спортивная
16.10 Х/ф «Иностранец-2. Черный рассвет»
18.20 АвтоВести
18.35 Большой тест-драйв со Стилливинем
19.30 Наука 2.0. Угрозы современного мира
20.05 Х/ф «Вирус»
21.55 Художественная гимнастика. Чемпионат Европы. Прямая трансляция из Нижнего Новгорода
23.50 Х/ф «Во имя короля»
02.10 Профессиональный бокс. Антонио Тарвер (США) против Латифа Кайоде (Нигерия). Бой за титул чемпиона мира в тяжелом весе по версии IBO
04.55 Футбол. Товарищеский матч. Испания - Китай. Прямая трансляция
06.55 Белый против Белого
07.40 Картавый футбол
08.05 Язь. Перезагрузка
08.35 Моя планета

СКИДКА 30%

На ВСЮ мебель фабрики “Электрогорскмебель”

Кухни. Стальные. Прихожие

СЕТЬ МЕБЕЛЬ-САЛОНОВ

Виктория

п. Намцы ул. Минярова, 3
www.victoriya-mebel.ru

Филиал Федерального государственного бюджетного образовательного учреждения ВПО «Байкальский государственный университет экономики и права» в г. Якутске

объявляет приём по очной и заочной формам обучения на бюджетные и коммерческие места:

БГУЭП

Навстречу будущему!

НА СПЕЦИАЛЬНОСТЬ
080115.65 Таможенное дело (русс. яз., общ., ин. яз.)

НА НАПРАВЛЕНИЯ
080100.62 Экономика (русс. яз., общ., мат.)
- Финансы, кредит, банки;
- Бухгалтерский учет и налогообложение;
- Экономика нефтегазового комплекса;
- Экономика строительства и недвижимости;
- Экономика предпринимательской деятельности.
030500.62 Юриспруденция (русс. яз., общ., ин. яз.)
- Гражданское право;
- Уголовное право;
- Государственное и международное право.
080500.62 Менеджмент (русс. яз., мат., общ.)
- Менеджмент сферы услуг (маркетинг и гостиничное дело);
- Производственный менеджмент (транспорт и связь);

081100.62 Государственное и муниципальное управление (русс. яз., мат., общ.)
100100.62 Сервис (русс. яз., мат., общ.)
100400.62 Туризм (русс. яз., ин. яз., мат., общ.)
230700.62 Прикладная информатика в экономике (русс. яз., мат., инфор. и ИКТ)
030300.62 Журналистика (русс. яз., литер., творч. экз.)
- Экономическая журналистика
- Тележурналистика (Мастерская Андрея И)
031600.62 Реклама и связи с общественностью (русс. яз., ин. яз., мат., общ.)

ПРОГРАММЫ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ:
080108.51 Банковское дело (русс. яз., мат.)
080114.51 Земельно-имущественные отношения (русс. яз., мат.)
030504.51 Право и организация социального обеспечения (русс. яз., ин. яз., мат.)
080110.51 Экономика и бухгалтерский учет (по отраслям) (русс. яз., мат.)

Набор в БГУЭП ведется на базе 9 и 11 классов

тел:36-91-91
тел:35-55-05

bgupe@mail.ru
www.bgupe-yakutsk.ru

Лицензия №1794 от 1 сентября 2011 г.
Свидетельство о государственной аккредитации серия ВВ №001251 регистрационный №1238 от 21 ноября 2011 г.

БИЛЛЭРИИЛЭР

УВАЖАЕМЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ ГАЗА!

Намский участок УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» сообщает о продлении Акции по установке узлов учета газа по частному сектору на отопительные приборы.

При покупке узлов учета газа в нашей организации — стоимость установки составит 10 рублей.

Заявления на установку узлов учета газа по акции принимаются: с. Намцы, ул. Ц. Аммосовой, 7, тел. для справок — 41-4-93

СЪЕМКА СВАДЕБ И ТОРЖЕСТВ!

Желаете запечатлеть семейные торжества, свадьбы, юбилеи? Нет ничего проще — позвоните по телефону 42-9-48, 89243660623, 89141077316.

Мы приедем и по вашему желанию качественно, профессионально снимем на видео и фото с отличным оформлением. Также принимаем заказы на имидж-фильмы, музыкальные клипы, семейное фотографирование на дому, перевод из видеокассет на цифровые носители, монтаж и запись частных видеосъемок.

ИП «Замятин А.Т.»

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ УЛУУС ОЛОХТООХТОРО!

Мэлдьи ыраас ууну биһигиттэн атылаһаахха сөп. Ону таһынан атыһаа бааллар механической помпалар, электрической кулердар. Сакааһынан адалабыт. Кирдээх, саһарбыт уонна хайдыһаах баллоннары төттөрү ылбаһыт.

Аппааны бөһ., Лена уул. 16-та. Дьыбэ илдьэн биэрэбит.

Тел. 8914-300-11-70 уонна 23-3-21.

ЫРААС УУНУ ИЙИЭН — ЧӨЛ ТУРУКТАНЫАН!

КҮНДҮ НАМ НЭБИЛИЭГИН ОЛОХТООХТОРО!

И. Винокуров, 9-гар (Эверстовтар аптекаларын утары) турар «АЮМИ» маҕаһын үөрүүлээх сонуну биллэрэр: баара-суоҕа ИККИ КҮН — ЫАМ ЫЙЫН 28, 29 күннэригэр табаарга үксүгэр 30-50%-на тийэй чэпчэтиллээх аты буолар. Кэлин, сылдьын, атылаһын!

Ритуальным услугам требуется на работу продавец с хорошим почерком без в/п, возможно пенсионного возраста.

По вопросам обрац. по тел. 89644225194

МБОУ «НСОШ №1» им. И.С. Гаврильева объявляет набор на курсы водителей автотранспортных средств категории «В» и трактористов «В» и «С». Начало занятий 01.06.12 г. с 18.00 ч.

Тел. 41-1-02

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

От всей души поздравляем любимую подругу и коллегу ГАВРИЛЬЕВУ ЛЮДМИЛУ ГЕОРГИЕВНУ с юбилеем!

Пусть звучат от души пожелания! Оптимизма, любви, процветания! Пусть удач полоса не кончается, Каждый день ждут сюрпризы приятные И любые мечты исполняются, Даже самые невероятные!

Подруги Елизавета Степановна, Татьяна Алексеевна, Таисия Петровна, Аграфена Григорьевна, Римма Васильевна, Акулина Львовна, Яна Юрьевна

Убаастабыллаах үлэ ветерана, аты-эргийэн туйгуна ЕГОР ИВАНОВИЧ!

Эйигин 80 сааскын туолар үбүлүйдээх күнүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Эн өр көмгэ улууска эргийэн тэрилтэтигэр үтүө суобастаахтык үлэлээн дьон убаастабылын ылын. Эйиэхэ, бииргэ үлэлээбит үөлээннээхпигэр, ытыктыыр аҕа табаарыспытыгар баҕарабыт чэгийэн доруубуйаны, дьизэ кэргэнгэр дьолу-саргыны, быр-бааччы олобу.

Райпо ветераннарын түмсүүтэ

Күн-күбэй ийэбитин, зэйэс эбээбитин МАРИЯ СПИРИДОНОВНА ИГНАТЬЕВНА 75 сааскын томточчу туолар үөрүүлээх күнүгүнэн ис сүрэхтэн иэйэн туран, итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Күн-дьыл өксүнүн билиммэккэ, ыалдьар-кырдыар диэни аахсыбакка, эрдэни эрчимнэнэн, сэргэтик туттан-хаптан, чугас дьонун сылаас тапталынан кынаттанан, мэлдьи үөрө-көтө сырыт! Ийэли иһирэх сыһыанын иһин хоолдуктаах бэйэбит хонкуйан, сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүүнэн туран, баһыба бастыгын, махтал маанытын этэбит!

Кыһын, күтүөтүн, сиэнэрин

Н.С. Охлопков аатынан Нам улуустаагы гимназиятын үөрэх чааһыгар директоры солбуйааччытын, биология учууталын, Саха республикатын үөрэтин туйгунун, Джордж Сорос аатынан фонда икки төгүллээх стипендиатын, «Учууталлар учууталлара» бэлиэ кыайылааһын, Бүтүн Арассыһаа үрдүнэн «Арассыһаа бастын учуутала» күрэх кыайылааһын ФЕДОРОВА ВЕРА МИХАЙЛОВНА Ийэ сиргэ кэлбит, айыы дойдутун көрбүт үбүлүйдээх бэлиэ күнүгүнэн ис сүрэхтэн итии-истин эбэрдэ этэбит! 40 сыл устата биология учууталынан, 20 сыл устата Нам 1№-дээх оскуолатыгар, ол кэнниттэн Нам улуустаагы гимназиятыгар үөрэх чааһыгар директоры солбуйааччынан үлэлээн-хамсаан кэллин. Ол тухары үрдүк тахсылаахтык, үтүө суобастаахтык үлэли сылдьабын. Биһиги Эйигин идэтигэр олус бэриниллээх, саталлаах-дыһааллаах үтүө салайааччы дьон үрдүктүк сыаналыбыт, кизин туттабыт. Эн үлүскэннээх үлэбинэн-хамнаскынан, уһараабат дьулуургунаан-дүккүөргүнэн биһиэхэ барыбытыгар холоонноох холобур буолаһын. Эн салалтаһынан үтүө оҕо биология уруогун баайын-дуолун диригиник үөрэтэр-чинчийэр дьолго тиксибитэ, үүнэр-сайдар суолга үктэммитэ. Ол иһин Эйиэхэ махтал тылбыт маанытын, баҕа санаабыт бастыгын анаатахпыт буоллун! Кэлэр кэмин Эйиэхэ үтүмэн үтүө үөрүүнү тосхойдун, сырдык ыраас санаа чаһыллара Эн суолгар сүһүмнүү сандара тускулаатын! Чэгийэн-чэбдик кутун-сүрүн ахсаабакка бөөргөөн, чэчирээн сириэдийэн истин. Тус бэйэһин, дьизэ кэргэннин куруук үөһэттэн, үрдүктэн арчылаатыннар, үөрүү үктэллэниң, дьол доһуһолланын!

Бииргэ үлэлиир коллективын

Продаю УРАЛ-375 Лесовоз, МТЗ-82 с куном и прицепом самосвал.
Тел. 89245683262

Продаю мини-пилораму «Тайга Б-1», новая, в упаковке.
Тел. 89245690512

Продается частный дом по ул. Замятина.
Тел. 89142705168

Считать недействительным утерянное пенсионное удостоверение 084995, выданное 18.07.2007 г. управлением ПФФ в г. Якутске на имя Егорова Бориса Лазаревича

Услуги грузовой иномарки по селу, по городу.
Тел. 89841160270, 89243661967

380 лет Якутия - в составе России

Новая акция от компании «Стерх», посвященная 380-летию вхождения Якутии в состав России!

Самый удачливый клиент компании «Стерх» может стать хозяином новой двухкомнатной квартиры в центре г. Якутска, в жилом комплексе класса «Premium» - Якутск-Сити!

Каждый житель Республики, застраховавший свое частное имущество (все виды недвижимости, домашнее имущество) в компании «Стерх» сроком на 1 год, в период с 01 января по 30 ноября 2012 года, на сумму страхового взноса не менее 1500 руб. - становится участником розыгрыша ценных призов: плазменный телевизор (106 см); двухкамерный холодильник; планшетный компьютер (Apple iPad); ноутбук, нетбук; фото-, видеокамеры и т.д.

Защити и приумножь свое имущество!

СУПЕР-ПРИЗ:
2-КОМНАТНАЯ КВАРТИРА!

Филиал ОАО «РСК «Стерх» в с. Намцы:
с. Намцы, ул. Ленина, 6, тел/ф. 8 (41162) 42-041

КЭРИЭСТЭБИЛЭР

Нам Таастаабыттан төрүттээх, республика күндү баайын харыстаан уурап төрүттэ отделын сбиэдиссэй, «За веру и верность» уордьян хаһаайына Жирков Николай Петрович уонна кини кэргэнэ Анна Васильевна Жиркова-Акимова, СГУ юридической факультетын методина, Өлүөхүмэ Токотуттан төрүттээх күндү ийэбит, аҕабыт, эбээбит, эһээбит, таптааллаах убайыт бэс ыйын 5 күнүгэр быстах оһолго түбэһэн өлбүттэрэ 3 сылын туолар. Биниги аҕабыт, убайыт Жирков Николай Петрович 1980 с. Саха государственнай университетин бүтэрбит. Идэтинэн геолог этэ. Улэтин геологунан саҕалаабыта. Онтон Дьокуускайдааҕы Ленин уордыаннаах геологической управлениетын поисковой-съемочной экспедициятын этэрэтин начальнигынан үлэлээбит. 1994 с. от ыйыттан Комдрагмет диэн төрүттээх үлэлээбитэ. Николай Петрович 1998 с. муус устар ыйтан Саха республикатын Госфонда Гохран начальнигынан үлэлээбитэ. Улэлээбит 15 сылын устатыгар бэйэтин үрдүк таһымнаах биллилээх, салайар үлэвэ дьобурдаах салайааччынан көрдөрбүтэ. Улэтигэр бэриниллээх, эппиэтинэстээх, бэриллибит дьаһалларга үтүө суобастаахтык сыһыаннаһан үлэлээбитэ. Николай Петрович илиитин иһинэн араас сыаналаах металллар, кыһыл көмүс, үрүң көмүс оһоһуктар республика сыаналаах баайа ааспыта. Үтүө суобастаах улэтин иһин Якутгеология, Комдрагмет Гохран грамоталарынан элбэхтик наҕараадалааммыта. Саха республикатын сайдарын туһугар кылаатын киллэрбитин иһин республика правительствотын грамотатынан, «За веру и верность» Россия комитетын уордыаннаах наҕараадалааммыта. Анна Васильевна Жиркова 1976 с. Саха государственнай университетин бүтэрбитэ. Идэтинэн нуучча тылын учуутала этэ. Үөдэйгэ, 1 Хомуустаахха учууталаабыта. 1981 с. куоракка көһөн киирэн олохсуйбуттара. Оҕо саадыгар воспитателитинэн оһону иитиигэ элбэх сыратын бизирэн үлэлээбитэ. Кэтэктэн СГУ юридической факультетыгар үөрэммитэ. 1994 с. үөрэтин бүтэрэн СГУ юридической факультетыгар методина үлэлээбитэ. Экзаменационнай комиссия председателинэн хас да сыл үлэлээбитэ. Студент оһолор сүрдээгин убаастыылара, тинэх суолугар кэлэн атаарсыбыттара. Элбэх Махтал суруктарынан, грамоталарынан наҕараадалааммыта. Күндү ийэбит, аҕабыт, убайыт, эһиги ситэ оһорботоһо олоххутун оһолоро, сиэннэрэ салгыахтара диэн эрэнэбит. Анна Васильевнаны, Николай Петровиһы тинэх суолларыгар атаарыга көмөлөспүт 1 Хомуустаах баһылыгар Атласов А.П., солбуяаччытыгар Жирков В.Г., убайдарыгар, бары Жирков аймахтарга мунура суох махтанабыт. Кытаанах доруубуйаны, үлэтигэр ситиһини, дьоллоох буолун. Күндү дьоннорбут, быдан дьыллага быраһаайдарың!

Оҕолоро, сиэннэрэ, балтылара, сиэн бырааттара

60 сыл эн-мин дэсирин биригэ оһорон кэлбит таптааллаах кэргэним, амарах аҕабыт, эһээбит, хос эһээбит Филиппов Иван Васильевич бу орто дойдуттан букатын-наахтык барбыта б.д. ыам ыйын 25 күнүгэр номнуо 1 сыла буолар. Иван Васильевич 1931 сыл ыам ыйын 9 күнүгэр Нам уллуһун Түбэ нөһилигэр төрөөбүтэ. Ийэлээх аҕата эрдэ өлөннөр Хамадатта детдомугар улааппыта. Онтон тулаайах оһону Модуттан Попова Ульяна Николаевна иитэ ылбыта. Кыра эрдэбиттэн араас үлэвэ эриллэн, эрэйи-кыһалҕаны билэн улааппыта. 1957 сылтан саҕалаан өр сыллар усталарыгар «Холбос» райпотребобщества араас үлэлэргэ үлэлээбитэ. 1982 с. ыалдьан II группалаах инбэликкэ тахсыбыта. Үлэлээбит кэмнэригэр үтүө суобастаах, ситиһиллээх, таһаарылаах үлэтин элбэх грамоталар, Махтал суруктар туоһулууллар. Иван Васильевич айылҕаттан талааннаах буолан мастан кыһан, араас оһоһуктары оһорон «Сыркы» инбэлиттэр оһестволара тэрийэр араас конкурстарга, элбэх быстапкаларга, көрүүлэргэ актыбынайдык кыттар. Кини оһоһуктара улусу, республика дьонун элбэхтик сөхтөрбүтэ. Аҕабыт бултуурун, балыктырын, сир астырын, айылҕа сылдырын оул сөбүлүүр. Кини элбэх доһоттордоох, таһаарыстардаах, хаһан даҕаны кыһыһырат, элаккэй майгылаах, үтүө киһи этэ. Таптыыр, убаастыыр күндү киһибит, эн сырдык мөссүөнүг хаһан да умнулуо суоҕа, куруутун ахтыахпыт, санаахпыт, сүрэхпитигэр илбэ сылдыахпыт!

Кэргэнэ Галина Яковлевна, оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

СУОЛГА САХАЛЫ СЫҤЫАННАҤЫҢ

Суолга айаннаан иһэн оһолго (ДТП) өлбүт дьонго суол кытыгытыгар бэлиэ таас туруораргытын, тимир сөбирдэхтэри, кумааҕы, салапаан, муос сибэкиллэри (оһоһуу венектары) уурагытын тохотун! Суол иччитэ кыһыһыра элбээн эрэр. Туруорбуттар венектаргытын, «пааматынныктыргытын» ылын! Барыт дьонгут кутун эрэйдижит, итинтэн тардыстан үөһэ кыайан айаннаабаттар, тийиэхтээх ырайдарыгар тийибэттэр. Аара чаардыллар. Ону этэллэр. Ситэри төһөн кэлбэттэр. Бэйэбит хаангытыгар хаттаан төһөн төһүбүттэр. Бэйэбитигэр-бэйэбит мэйи оһонто сылдыабыт. **Абааһы хаарыйар аанын аны аһыман!** Венектаах сирдэр куруутун өлүүнү-сүтүүнү тардаллар, сыллата кэриэтэ аттыларыгар кыра уонна улахан авариялар таһаараллар, оһол тыһа бири сиргэ бааллан хаалар. Венектаах, мэнэ таастаах сирдэр авария буолбута 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13 сылларыгар киһи өлүүлээх ДТП-ны ирдиллэр (пожертвование курдук). Суол иччитэ ити бэлиэлэри оһох сөбүлээбэт, суоругар соруудахтаан бу сирдэргэ суолгутун солотор, суоллатар, тоһуурга туруорар. «Венектаах», «обелистаах» ааттара суруллубут хаан аймах удыурдарыгар, оһолоругар, сиэннэригэр улааттахтарына эмиэ кутталлаах, кинилэр «эһээбит итиннэ өлбүтэ», «эдийибит итиннэ абаарыйалаабыта» дэһэн, ити венектарга харахтара хатанна суохтаах. Ити кэриэтэ (венек, пааматыннык онугар) бу сирдэргэ, суордарга, суол иччитигэр, айылҕа аста ууран ааһың. Сүгүрүйэргитин биллэрин. **Ол ордук.** Куһаҕан тыһын, аймах хаангытыгтан, уулуу уруугуттан халбарыйдын, харата таалырдын! Алҕаһы көннөрүң. Сыйһа сиэри-туому сиэллэнэ-кутуруктана илигинэ эрдэ-сылла көтүрүң. Кытаатың, Эңсиэли Эбэ суолун киртигимэн. Жатай дьонун өйдөтүң, тулагыларга этин. Кыллэм таһыттан ылын. Партизан үрдүттэн хомуйун. Улуус иһиттэн таһаарың. Айаннаатах, кэллэх-бардах ахсын, венектарга-обелистарга, уруулларга харахыт хатанна суохтаах. Ыалдыттарга да моһоллоох көстүүлэр. Улахан суолтан венектары, пааматынныктыры, бөхтөрү анал дьаһал таһааран, уталыппакка, уһаппакка-кэһэппэксэ Нам Улуу Суолуттан хомуйан арҕа таһаарың, көмүң, саба тарыйың, бүөлээң. Сиритин-дойдугутун ыраастаан, кэлэ-бара хомуйа оһун. Туох да буолуоххут суоҕа. Нам суолларын кытыгыларын көрө-харайа сылдыбыккыт, ыраастаабыккыт иһин, **Суол Иччитэ** махтанна. Барыгыт туһугар, табыллыгы, тахсыгы, тапсыгы, таптагы таба тайаннааххыт, кыһардантан тахсыаххыт. Кэмэ кэллэ. Ыраастаны үйэтэ үттэ. Өлбүттэри дьиннээх уңуохтарыгар, кылабыһаһа кэриэстэниэхтээх. **Бу, эһиги сылдыар суолгут! Өлбүт дьон суоллара буолбатах. Бу барыгыт суолгут! Тыһынаахтар суоллара!** Сэт-сэмэ сэлэтэ сэллээтин, «сээн» дэһэргитин сиппэтин диэн, сахаларга сэрэтэр харысхал хаһыыр барда!

ХАРАТААЛА

31 МАЯ — «ВСЕМИРНЫЙ ДЕНЬ БЕЗ ТАБАКА»

Управлением Роспотребнадзора по РС(Я), Министерством по молодежной политике и спорту РС(Я), Министерством здравоохранения РС(Я) 31 мая с 10 до 16 час. организуется работа «горячей линии» по бесплатному телефонному номеру 124 (кроме выхода по сотовой связи).

Граждане республики (из городов, районов) могут задать вопросы и получить профилактические консультации клинического психолога Якутского республиканского наркологического диспансера, руководителя Центра здоровья детей Детской городской больницы, заведующей Центром профилактики городской больницы № 5, специалистов отдела профилактики аддиктивного поведения Республиканского центра психолого-медицинского сопровождения Министерства образования РС(Я), отдела защиты прав потребителей Управления Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) по темам: Психологическое консультирование по отказу от курения. Профилактика употребления табачных изделий. Причины курения детей и подростков, помощь родителям. Нарушения Федерального закона № 87-ФЗ от 10 июля 2001 г. «Об ограничении курения табака» (розничная продажа несовершеннолетним, превышения максимальной указанной розничной цены, соблюдение запрета курения на рабочих местах за исключением специально отведенных мест).

ТО Роспотребнадзора по РС(Я) в Намском районе

УВАЖАЕМЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ ГАЗА!

Намский участок УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» сообщает, что с 1 июля 2012 г. утверждены розничные цены на газ на коммунально-бытовые нужды для населения Постановлением Правления ГКЦ-РЭК РС(Я) от 11 марта 2012 г. № 19.

В связи с чем, потребители газа по показаниям приборов учета газа необходимо погасить имеющуюся задолженность до 1 июля 2012 г., либо предоставить в абонентский отдел показания счетчиков.

Напоминаем, что оплата за газ должна производиться ежемесячно не позднее 10-го числа следующего за расчетным месяцем. При просрочке платежей в соответствии со ст. 155 ЖК РФ начисляются пени. В случае непогашения долга поставщик вправе прекратить поставку газа.

Всех потребителей просим в кратчайшие сроки погасить сумму задолженности за поставленный газ.

Пункты приема платежей за газ: — касса Намского участка УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз»

с. Намцы, ул. Ц. Аммосова, 7, тел. 41-4-93
Режим работы: 08.00-17.00 с перерывом на обед с 12.00-13.00

Выходной: суббота-воскресенье
— Намский филиал ФГУП «Почта России»
— ОАО «Россельхозбанк»

Абонентский отдел Намский ЭГУ УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз». Тел. 41-4-93

Приложение 2 к постановлению Правления ГКЦ-РЭК РС(Я) от 11 марта 2012г. №19:

№	Виды услуг	Розничная цена с НДС в руб./1000 м3	Нормы потребления по Постановлению №630 от 22.11.1999г.	Справочно: размер платы в месяц при отсутствии прибора учета расхода газа (Розничная цена* Норма потребления/1000 м3)
1	- Приготовление пищи и нагрев воды с использованием газовой плиты (в отсутствие других направлений использования газа); - Нагрев воды с использованием газового водонагревателя при отсутствии центрального горячего водоснабжения (в отсутствие других направлений использования газа)			
	- город	6 607,90	10,78	71,23 рублей на 1 человека
	- село	5 270,50	10,78	56,82 рублей на 1 человека
2	- Приготовление пищи и нагрев воды с использованием газовой плиты и нагрев воды с использованием газового водонагревателя при отсутствии центрального горячего водоснабжения (в отсутствие других направлений использования газа):			
	- город	6 607,90	17,9	118,28 рублей на 1 человека
	- село	5 270,50	17,9	94,34 рублей на 1 человека
3	Отопление с одновременным использованием газа на другие цели (кроме направлений использования газа, указанных в пунктах 4, 5 настоящего приложения)			
	- город	3 934,30	7,5	29,51 рублей на 1 кв.м.
	- село	3 133,00	7,5	23,50 рублей на 1 кв.м.
4	Отопление нежилых помещений (кроме направлений использования газа, указанных в пунктах 3, 5 настоящего приложения)			
	- город	3 684,50	5,7	21,00 рублей на 1 кв.м.
	- село	3 133,00	5,7	17,86 рублей на 1 кв.м.
5	Отопление с использованием котельных всех типов, находящихся в общей долевой собственности собственников помещений в многоквартирных домах - 3770,60 руб. (данный тариф не для населения, а для ОПТ)			

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **41496;**
бухгалтерия — **41141;**
факс — **41141;**
редакционной- издательской ситим — **41332**

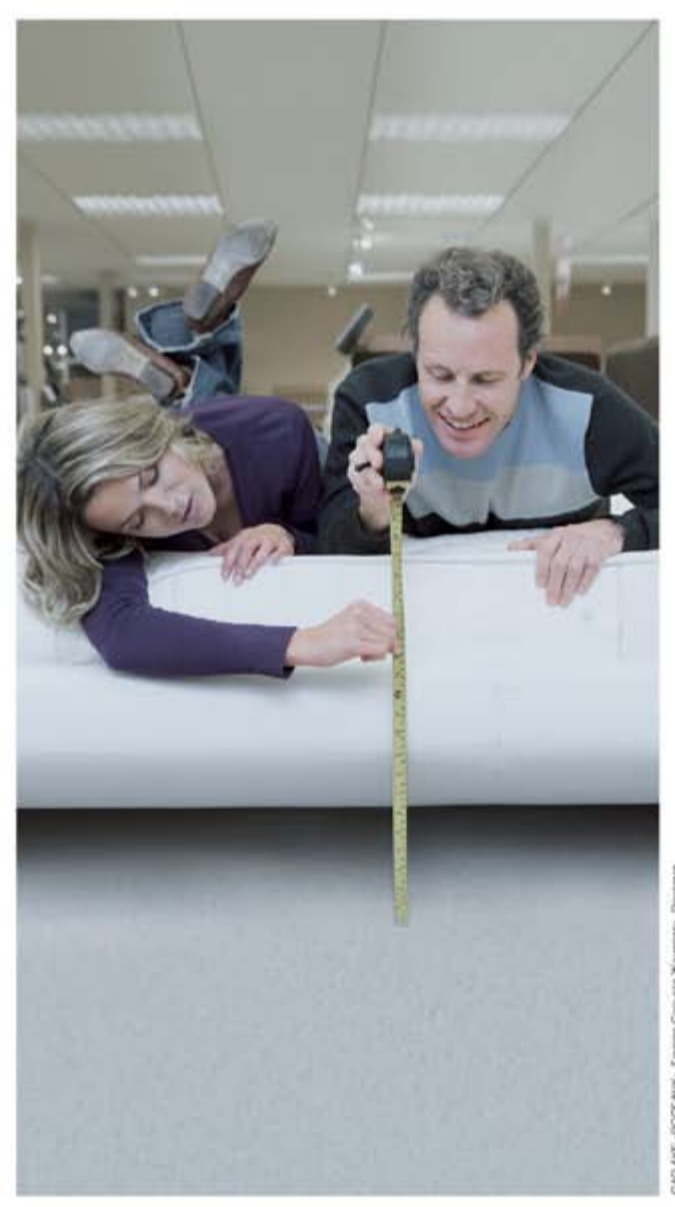
Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам уллуһун «Эңсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнаяй сулууһа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216.**
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтигин, дьэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төһөнөрүлүбүттэр. **Автор этэр хаһыат санаатынның мэлдьи бири буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам уллуһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам уллуһа, Нам сэл., Заложной ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Эңсиэли» хаһыат РИС талыһына, таһыһына уонна бэчээттиир сыһаар бэчээттэннэ. **Аадырыһа:** Нам сэл. Заложная ул. N4 Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лис **Көңүл сыананан атыһыланар Индекс — 54889.** Тираһа — 2257
Бэчээккэ илии баттаньытын графика — 12:00 ч. 25.05.2012 с.
Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 25.05.2012 с.

ТЕПЕРЬ ВСЕ МОЖНО РАССЧИТАТЬ ЗАРАНЕЕ

КРЕДИТЫ НА ЛЮБЫЕ ЦЕЛИ

Когда вы чувствуете, что проще взять кредит, чем копить на покупку, обращайтесь в Росбанк. Фиксированная процентная ставка без скрытых комиссий позволяет заранее установить размер выплат по кредиту и четко спланировать расходы. Никаких неожиданностей!

ВМЕСТЕ МЫ СИЛЬНЕЕ
РОСБАНК
8-800-200-66-33
www.rosbank.ru

ОКНА ДВЕРИ

• Доставка и установка пластиковых окон стандартных размеров и на заказ, жалюзи вертикальные, быстрые сроки изготовления
• Межкомнатные и входные двери
• Доставка любых стройматериалов на заказ
8-924-469-22-28
с. Намцы, ул. Ст. Платонова, 11

Өр сылга биригэ үлэлээбит коллегабытыгар Павлова Татьяна Дмитриевнага, оһолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар кэргэнэ, аҕалара, эһээлэрэ, Маймаба нэһилигин олохтооһо
ПАВЛОВ Семен Алексеевич
күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тирээбит.
Культура профкома, киноцентр, кинэ ситимин ветеранара

И.С. Гаврильев аатынан Нам 1 №-дээх орто оскуола хореографыгар Шамаева Маргарита Владимировнага, чугас дьонноругар таптааллаах аҕалара, эһээлэрэ
ХАБАРОВ Владимир Иннокентьевич
күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тирээбит.
И.С. Гаврильев аатынан Нам 1 №-дээх орто оскуола коллектива